

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 3 – 4 (546 – 547) година XLIII

4 април 2025 година

Над 4500 абсолвенти получават дипломите си в Пловдивския университет

С идването на пролетта отново сме подвластни на един от най-вълнуващите моменти за всяко учебно заведение – дипломирането на поредния випуск. Настоящата година не прави изключение. Дипломите си от пловдивската алма-матер получават над 4500 абсолвенти: 2313 бакалаври в Пловдивския университет, 107 във Филиала в Кърджали и 66 във Филиала в Смолян. Магистрите са 2040, като те са се обучавали само в Пловдив. Вече минаха тържествените промоции в пет от деветте факултета: Филологическия, Химическия, Физико-технологичния, Философско-историческия и Факултета по математика и информатика.

На всички абсолвенти пожелаваме много здраве, щастие и успешна реализация!

На стр. 8 ➡

Стр. 2

Президентът Румен Радев дискутира със студенти ролята на младите хора в съвременния свят

В Броя ще прогледете още:

- ▶ Трима възпитаници на университета заслужиха националния приз „Студент на годината“
- ▶ UX дизайнерът в ерата на изкуствения интелект: от създател към стратегически валидатор
- ▶ Студентка по химия е победителка в конкурса за лого на университетската телевизия

- ▶ Знамето на Република България – символика и правна уредба
- ▶ Academia Iuventutis стартира нов лекториум под надслов „Войни и мир“
- ▶ Отборът на Педагогическия факултет триумфира в емблематичното състезание „Аз знам повече“
- ▶ Студентски литературен конкурс за поезия и проза

Президентът Румен Радев дискутира със студенти в Пловдивския университет ролята на младите хора в съвременния свят

По покана на Студентския съвет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, който е част от Националното представителство на студентските съвети в България, президентът на Република България Румен Радев се срещна на 13 март 2025 година със студенти и преподаватели в пловдивската алма-матер. Събитието беше посветено на темата „Мястото и ролята на младите хора в България в динамичния свят на 21. век“.

На срещата, преминала при изключителен интерес в 6. аудитория на Ректората, присъстваха студенти от ПУ, председателят на НПСС Ангел Стойков, академичното ръководство на Пловдивския университет в лицето на ректора проф. д-р Румен Младенов, заместник-ректорите проф. д-р Теменужка Йовчева, проф. д-р Пламен Стоянов, проф. д-р Невена Милева, проф. д-р Станимир Кабаиванов и проф. д-р Владимир Ангелова, както и председател на Общото събрание на ПУ доц. д-р Мария Стоянова.

Президентът Румен Радев заедно с представители на Студентския съвет

Обща снимка след края на срещата

„За мен е удоволствие да съм отново гост на Пловдивския университет – едно от най-престижните висши училища в България, наследник на вековни традиции и с огромно значение за цяла Южна България“, заяви президентът в приветствието си към присъстващите. „Мисията на вашия университет ясно показва, че не можем да имаме модерна държава без качествено и конкурентно образование“, допълни той.

В словото си президентът Радев подчерта, че срещите с младите хора са изключително вдъхновяващи за неговата работа. Той говори по различни теми, вълнуващи младите днес, като ускореното икономическо развитие, наличието на качествени работни места, на социални програми за младите хора и за цялостната обществена среда в България. По думите му страната ни предоставя все по-добри възможности за младите хора, решили да останат тук. Той припомни, че успехът никога не идва даром и от нарастващите възможности могат да се възползват онези, които имат високи амбиции и работят усърдно за постигането им. Като най-голям враг на всеки човек той определи nihilism и безразличието към случващото се в обществото.

„Общото между всички успешни държави е инвестицията в младите хора“, заяви още Румен Радев. Той отбеляза, че образованието гарантира устойчиво развитие на всеки поотделно и като общество, след което се спря и на други важни теми – предприемачеството и масовия спорт. Президентът подчерта, че най-стойностното чувство е удовлетворението, че си допринесъл за развитието на родината си.

Държавният глава отговори на отправените от аудиторията множество въпроси, свързани с различни проблеми: как младите да се включат активно в обществения и политическия живот на страната; ролята им в разрешаването на световни конфликти; войната в Украйна; опазването на богатството на горския фонд на България; обезлюдяването на населени места в различни региони; демографската криза; как да се върне доверието към властта; нарастващата роля на изкуствения интелект; дезинформацията и националната сигурност; връзката между бизнеса и образование; въвеждането на еврото и други.

Заклучителните думи на срещата бяха на ректора на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов, който разказа за избора си да остане в България и за това как с личния си пример младите могат да допринесат за по-доброто бъдеще на страната.

В края на събитието президентът Румен Радев получи почетни plaketi на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и на Студентския съвет.

Центърът за езици и интеркултурна комуникация

на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ стартира нови езикови курсове по: английски, немски, руски, френски, италиански, испански, португалски, китайски, корейски, полски, чешки, сръбски, хърватски, гръцки и турски език.

Сред предложенията с руски език е и съботен детски курс за ученици от 1. до 5. клас.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гергана Иванова. Предпечат: Георги Ташков

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24

Отборът на Педагогическия факултет триумфира в емблематичното състезание „Аз знам повече“

Популярното междуфакултетно състезание „Аз знам повече“ след прекъсване, продължило седем години, се завърна с пълна сила и с нови идеи, за да събере най-изявените студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в съревнование на знания, умения и отборен дух. Надпреварата се организира от Студентския съвет на висшето училище, Клуба на предприемача и Клуба на мениджъра. Състезанието се проведе на 20 март 2025 г. в Спортната зала, като всеки от деветте факултета бе представен от един отбор, съставен от петима студенти – трима титуляри и две резерви.

Ректорът проф. Румен Младенов приветства участниците и гостите

ка Йовчева, проф. Владимир Ангелова, доц. Мария Стоянова, доц. Анелия Дакова-Моллова (създател на състезанието и организатор на първото му издание) и Димитър Стоянов – председател на Студентския съвет.

„Аз знам повече“ не е просто състезание, а символ на академичната традиция и възможност за студентите да демонстрират своите знания и умения, като с това станат част от историята на Пловдивския университет, заявиха организаторите от Студентския съвет.

Получи се оспорвана битка на знания, интелект и креативно мислене, свързани с различни научни области. В продължение на четири кръга отборите преминаха през различни изпитания

Второ място за юристите

– отворени въпроси, задачи с различна трудност, мултимедийни предизвикателства и финален кръг с повишена сложност, в който грешните отговори носеха дори наказателни точки. Именно последният кръг се оказа решаващ за крайното класиране.

С минимална преднина от една точка отборът на Педагогическия факултет, който се състезаваше под името „PDF“, зае първото място с 42 точки. Втори останаха студентите от Юридическия

Строгото, но справедливо жури на преден план

Победителите от Педагогическия факултет

факултет, а бронзовите медали завоюва тимът на Химическия факултет.

Победителите от Педагогическия факултет споделиха, че са развълнувани от успеха и призоваха повече студенти да се включат в следващото издание на „Аз знам повече.“ Предизвикателство беше отправено и към публиката, към която бяха насочени блиц въпроси от организаторите, а правилните отговори бяха стимулирани с награди, осигурени от спонсорите на събитието.

Отборът на Химическия факултет още не знае, че призовото трето място е негово

Всички участници в състезанието получиха грамоти и награди от Студентския съвет, а победителите бяха наградени лично от ректора на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов, който им връчи купата, медалите, предметните и паричните награди, осигурени от представители на бизнеса. Проф. Младенов поздрави състезателите и гостите и изказа радостта си от завръщането на емблематичното състезание.

Предизвикателство за следващата година

Финалът на събитието донесе не само отличия, но и нови предизвикателства. Студентският съвет отправи покана към преподавателите – догодина и те да сформират отбор и да се изправят срещу студентите в надпреварата за знания, а неговият председател Димитър Стоянов пожела през следващата година състезанието да прерасне и в междууниверситетско.

Трима възпитаници на Пловдивския университет заслужиха националния приз „Студент на годината“

Официалната церемония по награждаването на призворите в конкурса „Студент на годината“, организиран от Националното представителство на студентските съвети с подкрепата на Министерството на образованието и науката, се проведе на 28 февруари 2025 г. в зала „Тържествена“ на Военната академия „Георги С. Раковски“. Осемнадесетото издание бе под патронажа на министър-председателя на Република България г-н Росен Желязков, а компетентно жури от експерти определи носителите на наградата и техните подгласници в четиринадесетте категории.

Отличия в националната надпревара получиха 46 изявени студенти и докторанти от общо 158 номинирани от цялата страна.

Пловдивският университет беше представен от 14 студенти, постигнали високи резултати в различни области: Петя Зенгин, Валентин Георгиев, Елеонора Хубенова, Ерма Мюмюн, Радина Кръстановна, Ванеса Койчева, Дамяна Гандева, Евгений Караланов, Миглена Милушева, Габриела Иванова, Натали Баръмова, Линда Бонева, Анджеа Тодорова и Денис Петков.

Младата изследователка от Катедрата по органична химия Миглена Милушева е победителка в категорията „Докторант на

Участници от ПУ заедно с председателя на Студентския съвет Димитър Стоянов

годината“. Наградата бе връчена от заместник-министъра на образованието акад. Николай Витанов, който изрази увереност, че за нея това е само началото на един блестящ научен път.

Още една възпитаничка на Химическия факултет бе оценена най-високо заради своите постижения – Елеонора Хубенова грабна отличието в категорията „Природни науки, математика и информатика“.

За „Студент на годината“ в категорията „Педагогически науки“ бе избрана Дамяна Гандева от Факултета по математика

и информатика, а награда ѝ връчи д-р Даниел Парушев – президент на Алулни общността на Националното представителство на студентските съвети.

Габриела Иванова беше сред призворите в сферата на правните науки, като малко не ѝ достигна да оглави класацията. Призово място в категорията „Хуманитарни науки“ бе отредено за Натали Баръмова от катедра „История и археология“ на Философско-историческия факултет.

Честито на наградените! На всички студенти и докторанти от Пловдивския университет пожелаваме още много успехи!

Носителите на наградата „Студент на годината“

Дамяна Гандева

Дипломира се с отличен успех през 2024 г. като бакалавър в специалността „Приложна математика“ на Факултета по математика и информатика. По време на обучението си придобива допълнителна квалификационна „Учител по математика“, а понастоящем е студент в магистърската програма „Педагогика на обучението по математика“. От началото на следването си Дамяна Гандева участва активно в отбора по математика на ФМИ и е носителка на медали от Националната студентска олимпиада по компютърна математика, където през 2022 г. е отличена със сребърен медал, а през 2023 г. и 2024 г. е носител на бронзови медали. Има професионален опит като възпитател и начален учител в частна лятна занималня, учител по математика в образователен център. Тя е и хоноруван преподавател във ФМИ към катедра „Алгебра и геометрия“.

Дамяна Гандева

Елеонора Хубенова

„За мен е изключителна чест да бъда отличена със званието „Студент на годината“ в категория „Природни науки и матема-

тика“. Това признание е резултат от много труд, постоянство и любов към науката. По време на обучението си в Химическия факултет на Пловдивския университет имах възможност да се включа в редица научноизследователски проекти, конференции и състезания, които ме вдъхновиха да продължавам да търся нови предизвикателства. Публикациите и участията ми в международни форуми са не само личен успех, но и начин да представям достойно нашия университет. Вярвам, че любопитството и усърдната работа са ключът към постиженията, а подкрепата на преподавателите и колегите е безценна. Това отличие за мен е стимул да продължа развитието си в научната сфера и да споделям знанията си със света. Гордея се, че съм част от академичната общност на Пловдивския университет, и съм убедена, че най-големите успехи предстоят.“

Миглена Милушева

Миглена Милушева има бакалавърска степен по медицинска химия и магистърска – по хранителна химия в Химическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Понастоящем е редовен докторант към

Елеонора Хубенова

катедра „Органична химия“ на Пловдивския университет с научни ръководители доц. д-р Стоянка Атанасова и доц. д-р Илияна Стефанова-Кънчева; асистент по химия е към катедра „Биоорганична химия“ на Медицинския университет – Пловдив. Дисертацията ѝ е на тема „Синтез на нови спазмолитици, повлияващи паметови функции при експериментални животни“.

За наградата „Докторант на годината“ допринасят осъществените 27 участия с доклади в научни форуми в страната и чужбина, 5 научни публикации в реферирани списания с импакт фактор (2 от тях – отличени като „Editor's Choice“), завършените 9 обучителни курса, участието в екипа на 3 национални научни проекта, както и работата ѝ като млад изследовател в Националната програма „Млади учени и постдокторанти – 2“. Паралелно осъществява активна дейност като асистент по химия с преподаване на български и английски език и като член на управителния съвет на Младежкото научно дружество „Асклепий“ при МУ – Пловдив, където активно се занимава с организирането на конференция за млади учени, студенти и докторанти.

Миглена Милушева

Докторантът на годината Миглена Милушева за пътя до наградата и предизвикателствата, пред които се изправя един млад учен

Докторантурата ми, която е на тема „Синтез на нови спазмолитици, повлияващи паметови функции при експериментални животни“, е **предизвикателство, което изисква от докторанта да не спира да си задава въпроси и да търси отговори** – в научната литература, от ръководителите и колегите, дори и от „разговори“ с изкуствения интелект. Експерименталната работа в лабораторията е сред най-приятните задачи, но след нея идва анализът на получените резултати, което също се оказва ключово за качеството на всяко научно изследване. За мен лично е удоволствие да участвам в научни форуми, където, докладвайки собствени резултати, се обогатявам от въпросите и препоръките на колеги учени от различни области. Освен това срещата с учени дава възможност да почерпя от техния опит – какви методи прилагат, какъв е техният цялостен подход.

Комуникацията на науката е моя лична мисия – смятам, че всеки човек заслужава да има базови знания по природни науки, а не да се страхува от тях. Когато преподавам, се старая да „превеждам“ строго теоретичните понятия на по-разбираем за студентите език, използвайки примери от живота. Вдъхновението за това идва без съмнение от преподавателите ми в Химическия факултет, както и от учителите ми по биология, химия и физика в гимназията. Всяка наука е красива и е погрешно да мислим, че не можем да разберем нещо, защото е сложно. Обществото ни има нужда да повиши грамотността си по отношение на природните науки, за да не се подлага на манипулативно поднесена подвеждаща информация, както и за да разбира заобикалящия ни свят.

Респектиращо е да бъда докторант в Химическия факултет, където пламна в мен искрата на науката; за мен това е отговорност и привилегия. Благодарна съм, че ме избраха научните ми ръководители – доц. д-р Стоянка Атанасова (катедра „Органична химия“ към Химическия факултет на Пловдивския университет) и доц. д-р Илияна Стефанова-Кънчева (катедра „Медицинска физика и биофизика“ към Фармацевтичния факултет на Медицинския университет – Пловдив). Те отвориха вратата на науката пред мен, включвайки ме в своя мултидисциплинарен и много отдаден екип. Споделянето на опит, професионализъм, перфекционизъм, насърчаването и убедеността, че значимите открития са плод на усилена работа, са сред ценностите, които уча от тях.

Научната работа по докторантурата. Изследването е с подчертано интердисциплинарен характер, което според мен дава добри шансове за практическа реализация на част от получените резултати. Научноизследователската ми цел е синтезът на нови съединения – кандидати за лекарствени вещества за терапия на комплексни заболявания, като синдром на раздразненото черво, възпалителна болест на дебелото черво, невродегенеративни болести. Макар да звучат различно, тези заболявания имат и сходни характеристики – обществената им значимост, неизяснения механизъм на проява, комплексността на симптоматиката, както и

липсата на лечение (освен симптоматично) до момента. Проучванията за лекарства вече се насочват към такива биологично активни съединения, които биха предизвикали повече от един желан ефект – например контрол на възпалителните процеси, релаксиране на гладката мускулатура, потискане на развитието на патогенни микроорганизми. Надявам се след години някое от разработените

съединения от научната ни група да се прилага като лекарство за мултиаргетна терапия на комплексни заболявания. Това е и целта на дисертацията ми – да излъчи няколко подробно охарактеризирани подходящи кандидати.

Научната ми работа започна с насочен синтез на нови съединения с потенциална биологична активност, така наречения „drug design“. За целта използвам различни компютърни изчислителни програми, даващи достоверни предварителни данни за биологичните ефекти, токсичността и фармакологичните показатели на все още несъществуващи вещества. На базата на тези предварителни данни се подбират очаквано най-активните и най-малко токсичните съединения, след което започва лабораторната работа – процедури по синтез, пречистване, охарактеризиране на нови вещества – кандидати за лекарства. За всяко новополучено

съединение следва поредица от изследвания *in vitro*, *ex vivo* и дори *in vivo* за установяване на спазмолитичната, противовъзпалителната, антимикробната активност, както и на влиянието им върху когнитивните функции при експериментални животни (плъхове).

Докторант Миглена Милушева със своите научни ръководители – доц. д-р Стоянка Атанасова и доц. д-р Илияна Стефанова-Кънчева

Студентски литературен конкурс за поезия и проза

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;
ПРОЗА – до три разказа.

В конкурса могат да участват всички студенти и докторанти от Пловдивския университет.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три награди. Материалите трябва да бъдат напечатани (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курсът, факултетен номер, e-mail и телефон за връзка).

Крайният срок за получаване на творбите е 20 април 2025 година. Текстовете може да бъдат донесени (разпечатани в два екземпляра) в редакцията на в. „Пловдивски университет“ (Ректората, южния двор) или да бъдат изпратени на единия от следните два адреса: vestnik_pu@abv.bg / tilitilev@uni-plovdiv.bg

За отчитането на резултатите и връчването на наградите ще има допълнителна информация.

Гражданско образование

Знамето на Република България – символика и правна уредба

1. Един от символите, съпrowждал човечеството в хилядолетното му развитие, е знамето. То е символ на национално, воинско, професионално или друго обединение на хората. Обикновено знамето е едноцветно или многоцветно платно с установени размери, форма и цвят, прикрепено към дръжка или шнур. Състои се от една или няколко съединени (съшити) съставни части със съответен ред и форма, положение и съотношения. Понякога върху плата са изобразени по различен начин графики, рисунки, гербове, надписи или девиз. Разнообразието от значения на знамето е твърде голямо, за да бъдат обхванати всички нюанси. Те обаче се обединяват най-вече в общественото значение на символа и способността му да обединява и мобилизира. Развитие на човешкото общество е съпроводено и с постепенното обособяване на нациите. Поради тази причина националното знаме става необходимост за всяка нация или държава.

Рубриката води доц. д-р Христо Паунов – омбудсман на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

герб“, като и двата символа са били силно идеологизирани в правната им уредба. „Националното знаме“ на Република България съгласно сега действащата Конституцията на Република България (КРБ) се състои само от трите цвята – бяло, зелено, червено, и символизира както суверенитета на държавата, така и единството на българите в страната и чужбина и на българската нация.

2. В Глава десета – „Герб, печат, знаме, химн, столица“, на КРБ наред с другите държавни символи присъства и знамето. Съществува и самостоятелна разпоредба – чл. 166 от КРБ, която гласи: „Знамето на Република България е трицветно: бяло, зелено и червено, поставени водоравно от горе надолу“. В чл. 167 от основния закон е посочен и видът на правно-нормативния акт, с който да се уреди материята относно държавния печат и националното знаме – това трябва да стане със закон.

Законът за държавния печат и националното знаме на Република България е приет на 9 април 1998 г., обнародван е в *Държавен вестник* (ДВ, бр. 47 от 1998 г.) и е променян няколко пъти (през 1999 г., 2005 г., 2006 г. и 2011 г.), като измененията и допълненията в него са незначителни и са основно от технически характер.

Националното знаме на Република България е национален

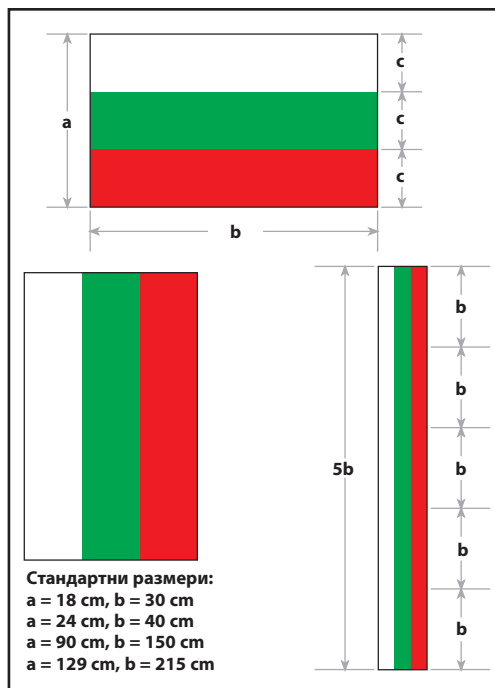
символ, който изразява независимостта и суверенитета на българската държава съгласно чл. 15, ал. 1 от закона. Като повтаря текста на чл. 166 от КРБ относно това, че знамето е трицветно: бяло, зелено и червено поле, поставени водоравно от горе надолу, законът определя вече и формата на националното знаме – **то е с правоъгълна форма, като полетата на отделните цветове са еднакви по размер и са разположени по хоризонтала на правоъгълника**. А при поставяне на националното знаме във вертикално положение на носещо тяло цветовете се подреждат от ляво надясно – бяло, зелено, червено, гледано срещу знамето.

Законът определя местата, на които националното знаме на Република България трябва да е постоянно издигнато³, както и кои са сградите, където то се издига временно. Освен това държавният флаг се издига и на морските и речните кораби и други плавателни средства, вписани в корабните регистри на българските пристанища, също така и на закупените от Република България кораби от чужбина (с разрешение на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция „Морска администрация“, до вписването им в корабните регистри на българските пристанища).

3. Според чл. 16, ал. 1 от закона тези места са: сградите, където се осъществява основната дейност на Народното събрание, на Президентството, на министерствата и другите държавни учреждения, на регионалните структури на министерствата и областните администрации, на Конституционния съд, на органите на съдебната власт, на Българската народна банка, на Българската национална телевизия, на Българското национално радио, на общините, районите и кметствата, както и на държавните и общинските училища; входните и изходните контролно-пропускателни и на митническите пунктове; пристанищата, железопътните гари и аерогарите.

Самата дума „знаме“, произлиза от „знамение“, т.е. знак¹. В разговорния и книжовния език се употребяват много думи, които означават знаме. Освен думата „знаме“ в българския език са се използвали още „хоругва“, „стяг“, „пряпорец“, „байрак“².

В Търновската конституция знамето на страната е било наречено „българско народно знаме“. По времето на действие на конституциите на НРБ от 1947 г. и 1971 г. в законодателната уредба на знамето, то е било наричано „държавно знаме“. Съгласно сега действащата правна уредба то е „национално знаме“. Разликата в наименованията се обяснява с историческата епоха и с конституционната и законодателната традиция в страната. „Народното знаме“ в Търновската конституция е наречено така, за да се подчертае още веднъж стремението на българския народ към пълна и безусловна независимост. „Държавното знаме“ през социалистическия период на общественно-политическото развитие на България е съдържало в себе си и „държавния

¹ Произходът на думата е свързан с легендата за император Константин I Велики (306 – 337). През 312 г. той повежда борба срещу претендента за короната Максенций, син на император Максимиан. В нощта преди знаменитата битка при Милиевия мост на р. Тибър (октомври 312 г.) императорът вижда на небето светец кръст, заобиколен от думите „in hoc signo vinces“, т.е. „с този знак ще победиш“. Тогава заповядва да изрисуват на знамето му, което било червено, бял кръст. На следващия ден Константин разбива Максенций и влиза в Рим. Божият знак силно му повлиял и на следващата година (313 г.) издава прочутия си Милански едикт, с който се спират гоненията срещу християните и се постановява религиозна свобода в цялата империя – вж. Страница за прабългарите – достъпна в интернет на адрес: <http://www.protobulgarians.com/Kniga%20za%20gerbovete/II.Chast%20vtora-zname.htm>

² Иванов, Ив. Български бойни знамена и флагове. С.: Св. Георги Победоносец, 1998, с. 13.

Студентският съвет към Пловдивския университет гостува на Физико-технологичния факултет в базата в Смолян

Среща между представители на Студентския съвет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и техни колеги от академичната база на Физико-технологичния факултет се проведе в родопския град. Основната цел беше да се укрепят връзките между студентите от двата града и да се обсъдят въпроси, свързани с обучението и студентската дейност.

Възпитаниците на ФТФ от базата в Смолян споделиха свои възгледи и впечатления от студентския живот. Домакините от родопския град показаха на колегите си апаратурата, с която разполагат, а модернизацията на материалната база беше сред темите на дискусията между младите хора.

На разговорите присъстваха колеги от Пловдив, ръководите-

Момент от работната среща

лите на катедри от базата в Смолян, заместник-деканът на ФТФ в Смолян проф. Слави Любомиров, като те демонстрираха подкрепата на ръководството за инициативи, насочени към подобряването на студентския живот и учебния процес.

В присъствието на Димитър Стоянов – председател на Студентския съвет към ПУ, бяха обсъдени и множество академични въпроси, както и организираната културна дейност,

като се подчерта значението на студентските събития за изграждане на сплотена общност.

Тази среща беше първата стъпка към по-тясното сътрудничество между студентите от Пловдив и Смолян, а всички участници изразиха желание за бъдещи подобни инициативи.

От стр. 6

Знамето на Република България...

Законът предвижда хипотези, свързани с използването на националното знаме за нуждите на държавния протокол и дипломатия, както и уредба на случаите, в които то се носи по време на тържествени събития, маршове и др. При обявен от Министерския съвет траур националното знаме се спуска наполовина на носещото тяло.

3. Размерите на националното знаме, структурата на плата, качествените и цветовите характеристики и изискванията към материалите са определени в приложение, което е неразделна част от закона. Някои от по-важните детайли са:

- Формата на националното знаме е правоъгълна със съотношение на широчината към дължината 3:5;

- Официалните размери на знамето са: 18 x 30 cm, 24 x 40 cm, 90 x 150 cm, 129 x 215 cm. Отделно от това са предвидени размери за българското морско и речно плаване. Допускат се по изключение и други размери на националното знаме при спазване на съотношението широчина към дължина 3:5.

- Цветовете на националното знаме са определени по скалата на Пантон⁴: бял – със степен на белота, не по-малка от 80%; зелен – номер 17-5936 TC по скалата на Пантон – текстил; червен – номер 18-1664 TC по скалата на Пантон – текстил. Стандартни образци за цветовете на националното знаме се съхраняват в Българския институт по метрология;

- За провеждане на масови мероприятия националното знаме може да се печата върху хартия с размери 18 x 30 cm и цветовете: бял – със степен на белота, не по-малка от 80%; зелен – номер 347 U по скалата на Пантон; червен – номер 032 U по скалата на Пантон;

- Платът на знамето трябва да е от полиестерна, полиамидна или вискозна коприна. Бялата, зелената и червената ивица от плат се съединяват с шев по такъв начин, че двете страни на знамето да са равностойни;

- Закрепването на текстилната част на знамето към носещото тяло трябва да се извършва по начин, който да осигури достатъчна стабилност. Закрепването може да бъде по цялата широчина на лявата страна или в горния и долния ѝ край, за вертикално окачено знаме – в горния край или в горния и долния край.

- Производителят на знамето трябва да приложи към него информационна карта с препоръки за поддържане на знамето: пране, химическо чистене, сушене, гладене, съхранение; както

и наименование и адрес на фирмата производител, вид на плата, размери на знамето, срок

на гарантирана годност, дата на производство.

Съгласно чл. 10, ал. 1 от Постановление на Министерския съвет № 476 от 17 декември 1997 г. за одобряване на пластичните и графичните образци и за използване на изображението на герба на Република България (ДВ, бр. 124 от 23.12.1997 г., с изм. и доп.) **гербът не се изобразява върху националното знаме на Република България** освен за нуждите на държавния протокол при условия и по ред, определени в Закона за държавния печат и националното знаме на Република България (такъв ред обаче не е предвиден в този закон).

4. Законът за държавния печат и националното знаме на Република България съдържа императивна разпоредба, според която е недопустимо използването на националното знаме за фирмена реклама. Предвидено е, че редът за изобразяване на националното знаме или за възпроизвеждането му се определя от Министерския съвет.

Със свое Постановление № 234 от 16 октомври 1998 г. (ДВ, бр. 123 от 1998 г., с изм. и доп.) Министерският съвет определя реда, по който се възпроизвежда и изобразява националното знаме.

Според постановлението националното знаме в качеството му на национален символ може да се изобразява и възпроизвежда без ограничения, при условие че са спазени изискванията на Закона за държавния печат и националното знаме на Република България.

Председателят на Българския институт по метрология е натоварен със задължението да организира изработването, съхраняването и предоставянето на стандартни образци за цветовете на националното знаме на Република България.

Постановлението допуска възпроизвеждането и разпространението на националното знаме с търговска цел. Във връзка с това Българският институт по метрология издава на производителя сертификат за съответствие с изискванията на Приложение № 2 към чл. 15, ал. 4 от Закона за държавния печат и националното знаме на Република България.

5. Знамето е един от най-общите и най-важните символи, които изразяват суверенитета на държавата, и е отличителен знак в международните ѝ отношения. Сами по себе си създаване и използване на националното знаме е подчинено на идеята за укрепване и защита на държавата и нейните интереси – затова то е символ на държавния суверенитет, на върховното начало в държавата.

Националното знаме е един от най-старите държавни символи в историята на България. То е неотделимо от традициите и обичаите на българския народ и е символ на неговото единение и единство.

⁴ Pantone Inc (дъщерно дружество, изцяло притежавано от X-Rite Incorporated) е най-известният в света авторитет по цветовете. През 1963 г. Хърбърт Лоурънс, основател на Pantone, създава иновативна система за идентифициране, съчетаване и предаване на цветовете, за да реши проблемите, свързани с производството на точни цветове в общността на графичните изкуства. Фактът, че спектърът от цветове се вижда и тълкува по различен начин от всеки отделен човек, води до създаването на PANTONE MATCHING SYSTEM – скала на стандартизирани цветове във формата на ветрило.

Приветствено слово на Екатерина Костова – специален гост на промоцията на Филологическия факултет

Уважаеми колеги!

За първи път подготвям слово за завършващи филолози. Благодаря за доверието и възможността да споделя с вас някои от своите уроци в тези мои Христови 33 години след дипломирането ми по специалността „Българска филология“.

Всеки от вас има различен отговор за това какво са за него студентските години и какво е да завършиш филология. Вероятно за някои ще е време на усилен труд над книгите, за други – най-романтичното време за среща с литературата, за трети – просто години до вземане на диплома за висшист.

Сега, когато тя е в ръцете ви, всичко дотук е минало. Тепърва ще разбирате, че точно то е трябвало да ви се случи. Не само заради книгите, които тази специалност ви е дала възможност да прочетете, а и заради знанието, с което литературата ви въоръжава да виждате света – ако не в цялост, то поне в по-широк обхват, и за да го разширявате още, да търсите другите парченца от неговия пъзел и да ги напасвате. Това е основното, за да разпознавате фалша от истината и ума и таланта от изкуствения интелект. Нещо, което ще се превърща във все по-сериозно предизвикателство всеки ден за всички ни.

Но да се върнем в деня на завършването. Може би повечето от вас знаят какво ще правят оттук нататък – поне в близко бъдеще. Аз лично го разбрах, когато след моето дипломиране през 1992-ра започнах работа като журналист. Тогава демократичните промени, които започнаха, докато още търкахме скамейките на университетските зали, бяха отворили иначе затворените за конкурси държавни медии. Сред повече от 100 младежи, които опитаха късмета си за позиция в БНТ – Пловдив, бях една от четиримата класирани. Така моята „Българска филология“ ме отведе не в класната стая, а в редакцията на най-голямата регионална телевизия. В нея научих първите уроци как се разказват истории с видео. И така – с малки прекъсвания – до днес.

Мислех, че никога няма да вляза в клас, освен за да снимам репортажи. Но извън училище и университета, където денят върви по графика на учебните предмети, животът обича да крои изненади. Една от моите беше да използвам за първи път квалификацията си като учител четвърт век след дипломирането ми като филолог. И не в България, а извън нея.

В неделното българско училище в Аликанте, Испания, учех първолази билингви да пишат на български. Да четат на български. И често – да говорят на български. Това е най-красивото време, едни от най-вдъхновяващите моменти в моя професионален живот. И въпреки че заради възрастта им не им преподавах Атанас Далчев, Александър Вутимски, Емилиян Станев и Димитър Димов, аз се опитвах да запалю искрата на българските книги в чистото им и отворено за големия свят съзнание. Те ме научиха, че не е толкова важно дали ще могат безупречно да прилагат правилото за проверка къде се пише „у“ или „о“ в думата, или как се подреждат в изречението подлогът, сказуемото и определението, защото по-важно е да разпознават българската реч, да могат да общуват чрез нашите думи, да помнят българските приказки и някои от най-искрените български стихотворения за страната, която родителите им може да са напуснали, но за която милеят, щом ги водят в това училище. Днес мога да призная пред вас колко съм щастлива, че бях учителка.

В наши дни професията връща достойнството си и това е едно от постиженията през последните години в сектора, който ви предлага като възможна реализация филологията. Не я подценявайте. Тя ще ви даде много – защото да виждаш плода от работата ти как узрява, е сред най-силните мотивации да продължиш про-

Екатерина Костова е родена в Пловдив през 1969 г. От края на 2016-а почти две години живее в Испания, след което се завръща в родния си град, а от средата на 2022 г. живее в София. По образование е филолог, по професия – журналист, а по сърце твърди, че е разказвач на истории. Към настоящия момент има публикувани 7 книги проза и поезия.

Дебютният ѝ роман „Платното на Пенелопа“ е издаден с конкурс на Националния център

по книгоиздаване през 1994 г., когато Костова е студентка по българска филология в ПУ „Паисий Хилендарски“. Следват прозаическата „Писма под възглавницата“, романите „Свети Никола от Залива на подковата“ и „Време. Кръв. Пясък“ и стихосбирките „Думите ме носят“, „ОБРАТ-но в себе си“ и „Кръстопът на тишината“.

Работила е като журналист – водещ на предавания и новинар, документалист и сторителър за трите национални телевизии: БНТ, БТВ, Нова, както и за по-бутиковите телевизии РЕ-ТВ и Би Ай Телевизия. Била е радиожурналист в Дарик Пловдив и БНР – Радио Пловдив. Автор на блога F2F TV. В момента е продуцент на сутрешния блок „Добро утро, Европа“ на Euronews Bulgaria.

фесионалното си израстване.

За да съм честна, ще призная, че подобна мотивация дават и медиите. Филолозите в тях винаги си личат. В един нюзрум например те говорят най-правилно, артикулацията им е най-добра, най-бързо улавят същината от една пресконференция, най-умело пишат и редактират текстове и задават най-умните въпроси. Мисля, че отговорът е ясен – общуването с литературата е разширило вътрешното и външното им зрително поле, оттам – хоризонта. Научило ги е да отсяват зърното от плявата и смисъла от безсмислието. Дисциплинирало е ума и емоциите им, развило е емпатията им. Но ако се вглеждате в медиите за своя реализация, избирайте умно. Защото да си само дръжка на микрофон, рупор на чужди думи или просто копи пейст журналист, едва ли ще ви удовлетвори.

Летвата, която филологията вдига, е висока. Не приемайте да минавате под нея! Имате високи примери за това. Тази специалност завършиха едни от най-добрите съвременни писатели и поети. Мирела Иванова, Александър Секулов, Антон Баев, Тильо Тилев, Емил Тонев са само малка част от поколението, с което учех. Всеки от тях има различна реализация днес, но всички са високо над летвата в своята област.

Впрочем тук е мястото да припомня кой я вдигна толкова. Преподавателите ни! Онези академични мъже и жени, които ни посвещаваха в обич и вяност към литературата и езика ни, без да ни спускат бариери към влюбванията в творчеството на чуждестранни поети и писатели. Те ни откриха неподозирани значения на взаимовръзките между историята на народа ни, думите, делата и песните. Но и във взаимоотношенията ни с другите – извън границите на страната и континента ни, наравно със света. Убедена съм, че вече сте забравили подробностите от десетките конспекти, но винаги ще помните реплика, жест, мимика на любим преподавател. И тя ще е част от онази невидима диплома, която ще е с вас където и да сте, с каквото и да си вадите хляба.

Понякога този хляб може да ви горчи и да няма нищо общо с филологията, но помнете, че животът не е непроменен. Обществата не са константа. Хората не остават едни и същи. Ето защо е важно да не изпускате нито гледката в огледалото за обратно виждане, нито тази встрани, по подразбиране – и тази пред вас. Така няма да позволите на духа ви да се вгорчава от преходните несполуки.

Ще ви разкажа защо е важно с един пример. Преди години, когато отидох за репортаж в една библиотека, открих отличника на моя випуск там. Работеше като гардеробиер на входа, подавайки на читателите номерчета на влизане и палтата им на излизане. Засрами се, когато ме видя. Ако можеше да се скрие, щеше да го направи. Не исках да го поставям в неудобно положение, затова само му махнах и влязох. На излизане спрях зад стъклената порта и прекарах известно време в наблюдение как усмихнато говори с младежите. Когато излязох, споделих, че се радвам колко

Тържествената промоция във Филологическия факултет

На 15.03.2025 г. в Спортната зала на Пловдивския университет се проведе промоцията на Филологическия факултет. Въведение към празника направи заместник-деканът доц. д-р Красимира Чакърова, приветствия към абсолвентите отправиха деканът проф. д.ф.н. Константин Куцаров и проф. д-р Владимир Ангелова – заместник-ректор на Пловдивския университет. Специален гост на тържествената промоция бе Екатерина Костова – писател и журналист, възпитаник на Филологическия факултет (словото ѝ публикуваме отделно).

Емоционално приветствие към своите колеги абсолвенти отправи Николай Мъглов: „Виждам срещу себе си стотици познати и непознати лица и усещам с цялото си същество нашето единство. Сплотяват ни общата кауза и пътят, който съм благодарен, че извървахме

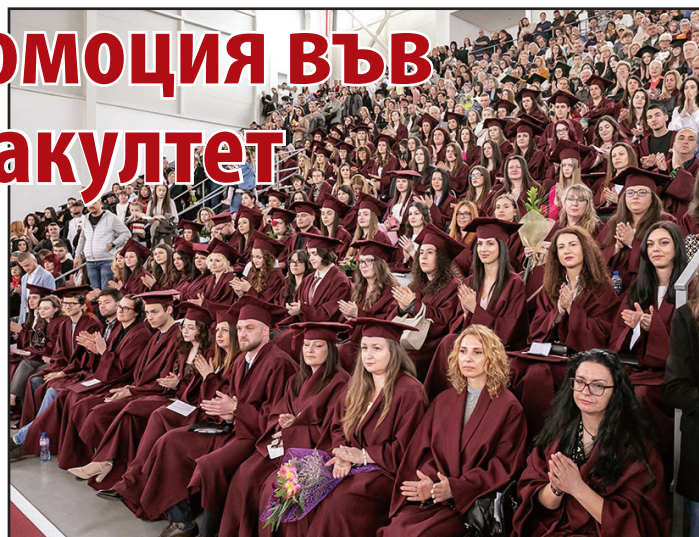

Николай Мъглов

Деканът проф. Константин Куцаров връчва дипломите на отличниците

заедно. А той може би тепърва започва. Изминалите години на обучение не бяха леки – изпълнени с предизвикателства и безброй усилия, те ни научиха на академична прилежност и на търпение и уважение към богатството на човешкия опит. Всяко предадено знание, всяка

дискусия, всяка критика бяха стъпки по пътя към разбирането, че хуманитарното познание не просто разширява ума, а оформя характера и съзнанието ни. Затова днес можем да кажем, че сме достойни възпитаници, готови да дадем своя принос към обществото.

Каквото и да е пътят ни, щом снемем тези тоги, нека никога не губим стремежа си към свобода и усета си за справедливост. Езикът е наша отговорност. Да го употребяваме честно, е дълг към истината и призванието да се наричаме филолози. Свободата е шансът ни да мислим, да изявяваме себе си и да търсим истината. Тя никога не е безплатна и изисква смелост, тъй като в свят, където догмите често предлагат сигурност, свободата е риск. Мисля, че сме готови да поемем този риск – да бъдем смели с всеки наш избор. Не трябва да забравяме, че хуманитарно познание е нашият щит срещу апатията и верен компас в житейски дилеми. Ние знаем колко важно е това, което носим в себе си. Без него ние не само губим връзка с миналото, но също и способността да мечтаем за бъдещето.

436 абсолвенти – бакалаври и магистри, получили дипломите си по време на тържествената церемония. Отличниците сред филолозите от тазгодишния випуск са 88, трима от тях завършиха с успех 6,00.

От стр. 8

полезен е на младите си колеги. „Консултирам ги още на входа къде какво да търсят. Понякога им помагам и с някои въпроси от конспекта“, ми каза вече доста по-спокойно. И ми разказа как преди това е бил учител. Влагал всичките си знания и старание в работата, но учениците му се подигравали на диоптрите и на възискателността. Колебаел се дълго дали да напусне – нали все пак затова бил завършил българска филология... Когато все пак взел решение и се разделил с професията, намерил само тази позиция. Казал си: „Докъде се сринах“... но трябвало да се яде и да се плащат сметките. Попитах го: „Идваш ли на работа усмихнат“? „Всъщност да, не се бях замислял от тази гледна точка“ – призна моят колега, намествайки очилата си. А аз разбрах, че стълбата, по която отстрани може да изглежда, че някой слиза, за него самия може да бъде откриване на по-голяма стабилност, да е по-сигурно стъпало.

Затова не бързайте да лепите етикети на хората, с които ще ви среща животът. Те със сигурност се появяват в него, за да ви подкажат нещо – точно както и вие на тях. Вие сте филолози и зная, че ще го разчетете.

Някъде се връщам към моето дипломиране отново, защото така сме устроени ние, хората, че колкото и книги да сме прочели, колкото и книги да сме написали, имаме един опит и той е свързан само с това, което сме преживели лично. Моят випуск не беше заобиколен от книги за мотивационни тайни, бърз успех, личностно и кариерно развитие. Нямаше ментори, менторски програми и всевъзможни гуру. На завършването си дори нямаше тоги, нито някого, поканен за слово. Моят випуск бързаше да се срещне с живота. Така учехме и уроците си – в движение. От падането, от ставането. От предателствата. Но и от най-незначителните на пръв поглед случки. Като тази, която ще ви разкажа за финал.

Три души пътуваме в кола и говорим къде ще спрем за

Приветствено слово...

почивка и хапване. При предходно пътуване в същия екип и дестинация вече имаме опит

от добре приготвена храна в крайпътно капанче. Ето какво всеки си спомня за него: единият – че е надолу от пътя, другият – че от едната страна на пътя има скали, третият – че е в червен цвят. Откриваме го. Спомените се оказват приблизителни – местенцето е в отбивка встрани от пътя, но не надолу. От едната му страна има гора, а червен е цветът само на бензиностанцията, до която то е разположено. Впрочем примерът е блестяща илюстрация на това как всеки възприема видяното по различен начин. И как нито един от нас не е видял картината в цялост.

Така е и с фактите, чието друго име е истина. Вие рядко ще имате достъп до цялостната картина. Затова не бързайте да наричате някого лъжец – не знаете той каква част от цялата картина си спомня или знае. И дали и двамата не разполагате само с две малки парченца от огромен пъзел.

И така – не се отказвайте да разширявате полето си на виждане и възприемане. Бъдете готови да се промените и да се разпознавате в динамиката на средата, в която попадате. Управлявайте волята си с разум, но и със сърце. Вярвайте, че вашата среща с живота няма да зависи от никого друго, освен от вас самите – тя ще е такава, каквато сами сте готови да я направите: плаха или уверена, вяла или заредена с енергия. За нея няма конспект, в който въпросите са предварително зададени. И изпитите ще са всеки ден – с дилемите, които ще ви предлага животът. Добрата новина е, че поправителните сесии са много. А единствените оценки, които имат смисъл поне според мен, са тези, които сами ще си пишете. Бъдете критични, но и щедри!

И ако ми бяха казали да ви отправя пожелание само в едно изречение, то щеше да звучи така: Скъпи колеги, пожелавам ви успеха, за който сте готови!

Тържествената промоция във Физико-технологичния факултет

Абсолвентите от Физико-технологичния факултет към ПУ „Паисий Хилендарски“ получиха дипломите си на тържествена церемония, която се състоя на 22 март 2025 г. в зала „Пълдин“ на парк хотел „Санкт Петербург“.

Събитието бе уважено от партньорски фирми и организации на ФТФ, представени от г-жа Магдалена Пенчева от фирма *Либхер*, г-жа Весела Кузова от фирма *АББ България* и г-н Борис Скерлев от *А1 България*. Поздравителен адрес по случай промоцията бе изпратен от фирма *Оптикс АД*, а фирмите *Броудком България ЕООД*, *А1 България* и *Либхер*, както и издателствата *Клетт*, *Просвета* и *Жанет 45* осигуриха специални подаръци за отличниците на факултета.

Заместник-ректорът проф. д-р Невена Милева и деканът на Физико-технологичния факултет доц. д-р Силвия Стоянова-Петрова отправиха приветствие към всички абсолвенти с пожелания за здраве и много бъдещи професионални успехи. Заместник-ректорът проф. д-р Теменужка Йовчева също се обърна към абсолвентите, като прочете поздравителен адрес от ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Румен Младенов. Своите добри пожелания към дипломиращите се отправиха и председателят на Студентския съвет Димитър Стоянов и г-жа Весела Кузова, представител на фирма *Либхер*. Отличникът от бакалавърската специалност „Инженерна физика“ Кристиан Гроздев произнесе тържествено слово от името на абсолвентите с благодарност към преподавателите и семействата за подкрепата и грижите през годините и пожела „на добър път“ на всички свои колеги.

В рамките на церемонията се проведе традиционният ритуал по полагане на Галилеевата клетва. Отличничката от магистърска-

Проф. Невена Милева връчва дипломите на отличниците магистри

Радостта от момента, който е възнаграждение за положените усилия по време на следването

та програма „Фотоника и модерни оптични технологии“ Мария-Габриела Желева произнесе клетвата заедно със своите колеги.

Последва специален музикален поздрав към присъстващите от дуо „Родопско настроение“, представено от Валентина и Атанас Шопови.

Празничният ден продължи с тържествено връчване на дипломите и грамотите на отличниците на ФТФ от заместник-ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Невена Милева и от декана на Физико-технологичния факултет доц. д-р Силвия Стоянова-Петрова. По направления дипломите на абсолвентите бяха връчени от ръководителите на катедрите на ФТФ проф. д-р Теменужка Йовчева, проф. д-р Желязка Райкова, доц. д-р Надежда Кафадарова, доц. д-р инж. Даниела Шехова и доц. д-р инж. Велко Рупецов.

На тазгодишното тържество присъстваха повече от 400 преподаватели, гости, студенти и техни роднини.

Физико-технологичният факултет към ПУ „Паисий Хилендарски“ пожелава „на добър път“ на всички свои възпитаници от випуск 2024 и нека помнят, че вратите на факултета са винаги отворени за тях!

Доц. д-р Анелия ДАКОВА-МОЛЛОВА

Химическият факултет изпрати 60-ия си випуск

На 16 март 2025 г. Химическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ отбеляза тържествено дипломирането на своя 60-и випуск. По време на церемонията, проведена в присъствието на гости, родители и преподаватели, бяха връчени дипломите на 64 бакалаври и 93 магистри, завършили различните специалности във факултета.

Сред официалните лица, уважили събитието, бяха:

- доц. д-р Борян Янев – заместник-ректор на Пловдивския университет по международна дейност и връзки с обществеността;
- Димитър Стоянов – председател на Студентския съвет към Пловдивския университет;
- представители на бизнеса – г-жа Недялка Антова и г-жа Десислава Динева от *KT International SA*, инж. Георги Щерев от *Биовет Пещера АД*.

18 от бакалаврите се дипломираха с отличен успех, а трима от магистрите – с пълно отличие.

Първенец на юбилейния 60-и випуск на Химическия факултет е Екатерина Георгиева от специалността „Химия“, която имаше честта да произнесе Галилеевата клетва заедно с останалите абсолвенти.

Усмивката на абсолвентката казва всичко. А деканът проф. Илиян Иванов има поводи за гордост от възпитаниците на факултета

ти. Първата подгласничка Елена Милинова, която завърши с общ успех 5.99 специалността „Медицинска химия“, приветства своите

Юбилейният випуск химици

колеги с вдъхновяваща реч.

Деканът на Химическия факултет проф. д-р Илиян Иванов връчва дипломите на бакалаврите, а магистрите получиха своите дипломи от ръководителите на съответните магистърски програми.

Церемонията завърши с пожелания за бъдещи професионални успехи на младите специалисти, които с гордост ще прилагат своите знания и умения в индустрията, научните изследвания и други ключови сектори.

Почти 2/3 са отличниците магистри от Факултета по математика и информатика

Общо около 500 са бакалаврите и магистрите от Факултета по математика и информатика на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, които се дипломираха тържествено в съботния 29 март.

От 314 бакалаври, завършващи 13 специалности, пълни отличници са 7 от абсолвентите, а успех над 5,50 имат други 66 от тях. При магистрите, които се обучават в 21 програми, отличниците са повече от 50%. На церемонията по повод на

Под ръководството на проф. Ангел Голев ФМИ продължава добрите традиции в първия самостоятелен факултет на ПУ

дипломирането на възпитаниците на ФМИ присъстваха много партньори на факултета от сферата на бизнеса, голяма част от които са и потребители на кадри.

37 са отличниците във Философско-историческия факултет

81 бакалаври и 31 магистри са тазгодишните абсолвенти от Философско-историческия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Випуск 2024 получи дипломите си на тържествена церемония с много гости. Отличниците на ФИФ тази година са 37 и всички те бяха наградени с допълнителни грамоти и книги. С най-висок успех от целия випуск е Маргарита Минкова от специалността „Философия“ – отличен 5,98.

Философско-историческият факултет официално е създа-

Деканът доц. Стойка Пенкова с една от отличничките

Философско-историческият факултет поддържа широка палитра от специалности

ден преди 21 години, но историята му реално обхваща вече 3 десетилетия. Към момента във факултета се обучават бакалаври в 12 специалности и магистри – в други 18 програми.

Информационна среща, посветена на програмата „Еразъм+“

Срещата, която се проведе на 1 април 2025 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет, бе открита от д-р Димитър Карамитев – началник на отдел „Международно сътрудничество“. Той поздрави присъстващите от името на доц. д-р Борян Янев, заместник-ректор по международно сътрудничество и институционален „Еразъм+“ координатор, и направи нагледна демонстрация как се работи със сайта на отдела. Заместник-началникът Радосвета Мишевска и експертът Мария Видолова запознаха студентите и докторантите с възможностите за обучение и практика в чуждестранни университети и институции, като подробно разказаха за критериите, процеса на кандидатстване и новостите по програмата „Еразъм+“ – увеличени месечни стипендии и

допълнително финансиране за пътни разходи.

Студенти от различни факултети, вече осъществили една или повече мобилности по про-

Д-р Димитър Карамитев открива срещата

грамата, имаха възможността да споделят своя опит и преживявания, като по този начин предадоха ценна информация на аудиторията.

Academia Iuventutis стартира нов

ВОЙНА И МИР В ЕПОПЕЯТА НА ЛЕВ ТОЛСТОЙ

Проф. д.ф.н. Николай НЕЙЧЕВ

В началото ще поставя три въпроса, на които, струва ми се, граф Лев Толстой се опитва да отговори в своята знаменита книга „Война и мир“: **1)** Защо се случва дадено събитие в историята (напр. – война), т. е. каква е философията на историята? **2)** Какъв е пътят от войната към мира? **3)** Какъв е смисълът на живота?

Самият Толстой се колебае как да определи жанра на „Война и мир“. В статия по този повод пише: „съчинението не прилича нито на повест, нито още по-малко на роман“. Един от първите, нарекли творбата „епопея“, е писателят Иван Тургенев и тази жанрова характеристика и досега е приета в литературознанието. **Действително може да кажем, че „Война и мир“ е първата модерна европейска епопея след Омировата „Илиада“.** Ромен Ролан отбелязва, че в книгата се усеща „диханието на безкрайността“ и „величието на мита“, „поражда се спомен за нещо още по-далечно дори от „Илиада“ и индуските епопеи“. Казаното е особено важно, за да схванем метафизичната дълбочина на творбата. „Война и мир“ не би следвало да се тълкува еднопланово само като разказ за конкретна война (нашествието на Наполеон в Русия през 1812 г.), а като разказ на мита за войната по принцип, за всяка възможна война. В епопеята се преплитат поне **три времеви пласта** (Илюстрация 1):

Илюстрация 1

Преди да отговори *защо се случва дадено събитие в историята*, Толстой се опитва да даде обяснение на друг въпрос: *Защо е възможен Наполеон в историята?* Как е възможно – пита той – „човек без убеждения, без навици, без минало, без име, дори не французин“, „съвсем мъничък, нищожен човек“ за десет години да стане император на Франция? Как е възможно това невиджано *самозванство*? Обезпокоителното е, че *липсва* конкретна причина. Крайният отговор Толстой намира в *случайността*: „...милионите случайности му дават власт“. Това е „фатализъм на историята, който е необходим за обясняването на неразумните явления“. От фаталистична гледна точка Толстой отговаря и на въпроса: *Защо се случва войната от 1812 г.?* За него това е сблъсък между *Запада* и *Изока* и то е „необикновено“ и „грамадно събитие“, за което причините „са безброй“, но „...всяка отделно взета причина е *еднакво недействителна* по *нищожността* си в сравнение с *грамадността* на *събитието*“. Според писателя това *събитие* извира от бездните на фаталистичния метафизис – то е „трябвало да стане само защото е *трябвало да стане*“ и има трансцендентно оправдание – „предопределено е от векове“ и „отгоре“. За Толстой войната се корени в духовния свят – в неговата *инфернална* сфера.

И тук стигаме до втория фундаментален въпрос: Как от *инферналната* сфера на *войната* се стига до *покоя* на *вечния мир*? Питането е неотделимо свързано с *титрологията* на епопеята. Неслучайно писателят се спира на *епически* просто дихотомно заглавие „Война и мир“.

Университетски център за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти

Университетският център за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти „Academia Iuventutis“ стартира новия лекториум под надслов „Войни и мир“. Проф. д.ф.н. Николай Нейчев от Филологическия факултет изнесе на 26 февруари 2025 г. първата лекция, която беше озаглавена „Война и Мир в епопеята на Лев Толстой“ (публикуваме я със съкращения).

В огромния (близо 1600 страници) текст исторически герои и събития се преплитат със семейно-битови картини и фикционални персонажи. Пред очите на читателя преминават около 600 действащи лица, а времето протича повече от 15 години. Според Толстой единството на подобен замисъл е възможно само ако писателят се ръководи от една централна идея. Той подчертава, че такава идея за него е *народната мисъл*. Но какво влага Толстой в понятието „народна мисъл“? Нека обсъдим по-внимателно заглавието.

„Война и мир“ със своята антиномичност фиксира не само две различни състояния на социума, но в религиозно-метафизичен аспект и две коренно противоположни състояния на битието като цяло. *Войната* и *Мирът* са тополи, формиращи две равнопоставени *парадигми*, които устойчиво присъстват в епопеята и „разполюват“ пространството на текста на две идеологически „зони“ (Илюстрация 2).

Именно „дясната“ парадигма под понятието *Мир* изразява „народната мисъл“.

В началото и тримата главни герои на епопеята – Андрей Болконски, Наташа Ростова и Пьер Безухов, изцяло са в *духовния* плен на *лявата парадигма*, т. е. на всичко, което във фокус събира понятието *Война*. Магистралният сюжет на творбата е свързан с „преминаването“ на героите от *лявата* към *дясната* половина. Основната причина за *огромния текстови* обем на „Война и мир“ е тази, че преминаването от *Войната* към *Мира* е свързано с много заблуди, разочарования и страдания, които съставят, така да се каже, „мартирологичния“ разказ на творбата. Целият проблем на епопеята се състои в това, **И** на заглавието, което свързва, но и разделя понятията *космоси* *Война* и *Мир*.

Например княз Андрей Болконски преминава през **шест** заблуди и тяхното преодоляване Толстой показва чрез *просветляваща епифания*, разкриваща на героя *духовната* реалност чрез някакъв *материален* реликт. **1)** Желанието на Болконски да се превърне в *руския Наполеон*, се обезсмисля от „срещата“ му с „неизмеримо високото“ *небе* над Аустерлиц, на чийто фон „Наполеон му се струва съвсем *мъничък, нищожен човек*“. Стоиците страници са написани именно заради тази епифанична сцена. **2)** Но следващото му решение да живее *единствено* и *само за себе си*, е проява на все същия *егоизъм*. И тук отново се появява *просветляваща епифания*. През пролетта на 1809 година княз Андрей случайно минава през една току-що раззеленена *брезова горичка*, но край пътя вижда *огромен, несъбуден* от пролетта *дъб*: „Да, той е прав, хиляди пъти е прав тоя дъб – мислеше княз Андрей, – нека другите, младите, се подчиняват отново на тая измама, ние познаваме живота – нашият живот е свършен“. В началото на юни обаче Болконски минава през същата гора и търси с очи *дъба*, с който е бил в *съгласие*, но го вижда вече „цял *преобразен*, *разперил* като *шатър* *сочната* си, *тъмна* *зеленина*. „Да, същият дъб“ – помисли княз Андрей и *изведнъж* го *обзе* *безпричинно* *пролетно* *чувство* на *радост* и *обнова*“. И *героят решава*: „...*трябва* *моят живот* *да не тече* *само за мен*!“. Така чрез рас-

ВОЙНА и МИР

Ляво	Дясно
Хаос	Космос
Земно	Небесно
Видимо	Невидимо
Смърт	Живот
Антихрист	Христос
Демонично	Ангелско
Гордост	Смирение
Човекобог	Богочовек
Рацизм	Интуиция
Егоизъм	Алтруизъм
Масонство	Християнство
Франция	Русия
Наполеон	Кутузов
Петербург	Москва
Елен Курагина	Платон Каратаев
... и т. н.	... и т. н.

Илюстрация 2

лекториум под надслов „Войни и мир“

тителната епифания настъпва **второто преодоляване** на егоистичната прелест. **3)** В Петербург Болконски се заема с трескава законотворческа дейност под властта на нов кумир – реформатора Сперански. И Андрей започва да изпитва към него „страстно чувство на възторг, подобно на онова към Бонапарт“. Намесва се обаче отново епифаничен образ, когато за първи път чува *смеха* на Сперански и този неестествен, неприятно тънък смях изведнъж му разкрива жалката дребнава същност на обожавания от него човек. Така приключва **третото преодоляване** на заблудата – съществуването му за другите. **4)** От сега нататък княз Андрей решава да живее *само за любовта*. Но увлечението на Наташа по пошлия красавец Анатоли Курагин жестоко уязвява гордостта му, лишавайки го от последната му надежда за щастие. Така приключва **четвъртият етап** от „прехода“ му към дясната парадигма. **5)** Настъпва трагичната 1812 година и Болконски отново се записва в армията. И сега мотивът му е егоистичен – да издири Анатоли Курагин и да го извика на дуел за това, че е погубил любовта му към Наташа. Така че героят продължава да е свързан с лявата парадигма. Но когато в лазарета тежко раненият Андрей случайно вижда големите страдания на Анатоли, в миг се извършва нещо необяснимо и за самия него: „... възторжена жалост и обич към този човек изпълниха щастливото му сърце. Княз Андрей заплака с нежни, любовни сълзи над хората, над себе си и над техните и своите заблуди“. Това е **петото** откровение в живота на героя. **6)** Но преминаването му към вечността на Божия мир все още не е окончателно. То настъпва едва след предсмъртния му сън за „врата“, зад която напират да влезе смъртта (отново епифаничен образ). Болконски прави последни усилия да удържи вратата затворена, но те са напразни: „То влезе и то е *смърт*. И княз Андрей умря“. Но като умира, си спомня, че сънува, и се събужда. И тук е осенен от ключовата за цялата му житейска съдба мисъл: „смъртта е пробуждане“. И „...от този ден започна за княз Андрей заедно с пробуждането от съня пробуждането от живота“. Така най-после е преодоляна границата на „И-то“, разделяща демоничната *Война* от божествения *Мир*.

Етапите, през които преминава *Наташа Ростова*, са свързани с няколко любовни заблуди: **1)** към братовчед й Борис, **2)** към учителя й по пеене, **3)** кокетира с Денисов, **4)** сключва таен годеж с княз Андрей. **5)** Авантюрата на Наташа с демоничния Анатоли Курагин е моментът на най-голямото й духовно падение под знака на егоистичната любов. След това настъпва период на искрено покаяние. И отново, както при княз Андрей, войната от 1812-а задава възможността за коренна промяна. Преминала през сърдечните заблуди, Наташа вече е достойна за съпружество с Пьер Безухов. Разбира се, тази „любов“ е различна. Авторът подчертава: „връзката с мъжа й се крепи не на ония *поетични чувства*... а на нещо *друго*, неопределено, но здраво, каквато беше *връзката между собствената й душа и тялото*“. Едва сега, достигнала до смиреното семейно щастие, Наташа преминава изцяло в зоната на *Мира*.

Интересен, сложен и дълъг е мартирологичният преход от *Войната* към *Мира* на главния толстоевски герой – Пьер Безухов. В началото Пьер смята Наполеон за „най-великия човек на света“. Самият той виртуално си представя, че е като *Наполеон*, и театрално се въплъщава в неговата роля. Това задълго ситуира Безухов в парадигмата на „лявото“ пространство. Сигурно доказателство е увлечението му по *Елен Курагина* („Хубавата Елена“), в която Толстой въплъщава в най-чист вид ужаса на битието. Както се вижда от парадигмата в заглавието (вж. *Илюстрация 2*), Елен Курагина завинаги остава в „лявото“ идеологическо пространство и е негово олицетворение. С освобождаването на Пьер от „курагинския“ инферализъм приключва етапът на *телесното* му прелъстяване от „красотата“ на *външния човек*. Но следващият епизод доказва, че героят съвсем не е напуснал топиката на войната. Пьер случайно среща стария масон Осип Баздеев и покорен от личността му, прегръща идеите на *франкомасонството*, както *преди-наполеоновските*. Той изминава дълъг период на лутания, за да разбере най-сетне, че „масонството се основава само на *външността*“ и на *лъжата*. Както беше за княз Андрей и Наташа, следващият период от живота на Пьер е неотменно свързан с войната от 1812 година.

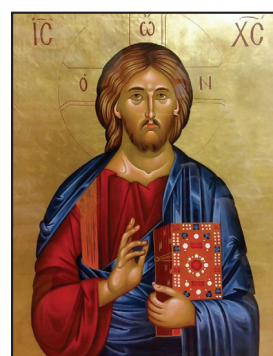
От любопитство Пьер посещава позициите на руската армия край Бородино, но случайно попада в самия център на сражението и великите страдания и огромните жертви, които вижда, разтърсват душата му. Сега Безухов е завладян от *нова идея* – да *убие Наполеон*. На пръв поглед идеята е антинаполеонска и изправя героя срещу цялата „лява“ парадигма. Но тя се оказва само една *нова четвърта* заблуда. Защото да *убиеш Наполеон* и да влезеш в историята като *единствен* спасител на Европа и света от *звяра*, е само модифициран *наполеонизъм*. Съответно Пьер е арестуван и осъден на смърт. В

крайна сметка е оневинен, но е заставен да присъства на разстрела на другите осъдени. Зрелището на това убийство го изправя до ръба на **петата** – най-дълбока бездна на отчаянието: „в него бе унищожена *вярата* и в добрата уредба на света, и в човешката, и в своята душа, и в Бога“. Следва най-същественото признание: „Той чувстваше, че **не зависи от него** да се върне към вярата си в живота“. И тук Толстой среща героя си с един наглед „най-обикновен“ пленен руски войник – *Платон Каратаев*. Тази среща обаче се превръща в *епоха* за Пьер, защото *само* чрез този човек той отново възвръща вярата си в живота, доброто, душата и Бога. Нещо удивително – как е възможно при срещата на Пьер с един „второстепенен“ персонаж, за когото се говори на малко повече от 10 страници (на фона на хилядите страници текст!), да е основната (ако не и *единствената*) причина за преобращението на главния толстоевски герой?! Оказва се, че огромното повествование се завърта около един вътрешен, почти невидим гравитационен център, за който може би е замислена и създадена *цялата* епопея. Казано по друг начин – Толстой строи своята творба от т. нар. „обратна перспектива в текста“, според която най-важният персонаж е не главният, а второстепенният, дори третостепенният, защото той е носител на основната идея и без който главният герой не би стигнал до истината за войната и мира. Ако читателят не схване тази дълбочина, иконографска „обратна перспектива“, не би разбрал и истинското послание на епопеята „Война и мир“. Символично е не само личното име *Платон* (асоциация с древногръцкия философ), но и фамилията *Каратаев*. Тя е образувана от контаминацията на тюркско-татарския корен „кага“

(„черен“) и руския глагол „таить“ („тая“, „кроя“, „скривам“), или по-точно с глагола „таять“ („утаяване“, „изтощаване“). В идейно-философския и религиозно-метафизичен замисъл на епопеята името *Кара-таев* означава *скриване, утаяване, очистиане от чернотата* – от *черната греховност* у човека и в света като цяло.

Функцията на Каратаев е да трансформира Хаоса в Космос; *Смъртта* в *Живот*; *Войната* в *Мир*. И нещо особено важно. Когато за първи път Пьер вижда Платон Каратаев, му прави впечатление неговата „окръгленост“: „цялата фигура на Платон беше *кръгла*, главата беше съвсем *кръгла*, гърбът, гърдите, раменете бяха *закръглени*; приятната му усмивка и големите кестеняви нежни очи бяха *кръгли*. Въпреки ситните *кръгли* бръчици лицето му имаше изражение на невинност и младост. За Пьер той си остана завинаги непостижим, *закръглен* и вечно въплъщение на духа на простотата и справедливостта“.

Забележително е колко често писателят използва думата „кръг“, сякаш такъв изключителен стилит като Толстой не може да намери подходящ синоним. Разбира се, това не е случайно. Кръгът е най-съвършената геометрична фигура, символ на безкрайността и вечността. И ако кръгът е своеобразна „алюформа“ на Каратаев, то геометричната фигура, с която се асоциира Пьер Безухов, е *четириъгълникът* („квадратът“). Това става известно от един разговор между Наташа и майка й, където Наташа споделя, че си представя Пьер „*син, тъмносин с червено, и четириъгълен*“.

Илюстрация 4

Още от древността четириъгълникът символизира земната устойчивост. И действително Пьер, този „едър“, „набит“, „дебел“, трмав като „мечка“ човек, в началото е истинско въплъщение на *телесното, при-земеното* и *четириъгълността*, така да се каже – „оквадратеността“ на героя – дълбоко характеризираща неговата същност чак до съдбоносната му среща с „геометрията“ на *кръглия* Каратаев. Приемайки (в мистичен план) „окръглеността“ на каратаевската духовност, в „геометрията“ на Безухов настъпва съществена промяна – *в него се „вписва“ и небесната „кръговост“*. Така героят стига до телесно-духовно съвършенство, органически свързващо *земното с небесното*, и окончателно преодолява границата на „И-то“, разделящо Войната от Мира (*Илюстрация 3*).

Какво обаче би могло да означава това, че Наташа си представя Пьер освен *квадратен*, но и *тъмносин с червено*? В мистичен план цветова символика на Толстоевия герой възхожда към неговата *христологична* същност, тъй като според иконографския канон Христос задължително се изобразява с *червен хитон* и *син химатий* (вж. *Илюстрация 4*).

Нова книга с изследвания за предприемаческите нагласи сред студентите в пет европейски държави

Доц. д-р Даниела ПАСТАРМАДЖИЕВА

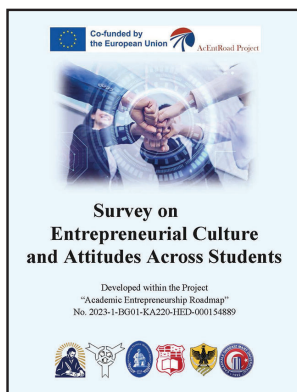
В началото на 2025 г. излезе на печат книгата „Проучване на предприемаческата култура и нагласи сред студентите“, издадена на английски език със заглавие „Survey on Entrepreneurial Culture and Attitudes Across Students“. Изследването е реализирано от екипа на Офиса за технологичен трансфер в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ заедно с партньорски университети от Италия, Малта, Румъния и Турция в рамките на международния проект „Пътна карта на академичното предприемачество“ (Academic Entrepreneurship Roadmap, № 2023-1-BG01-KA220-HED-000154889), финансиран по програмата „Erasmus+“. ПУ „Паисий Хилендарски“ е водеща организация и координатор на проекта.

Академичното предприемачество придобива все по-значима роля в неговите научни и практически измерения, а предприемаческите умения на младите хора са обект на редица академични и управленски дискусии. Проектът като цяло и книгата в частност са вдъхновени от осъзнатата необходимост за развиване на подкрепяща предприемачеството среда. Установено е, че предприемаческата култура има съществено влияние върху развитието на обществата в техните икономически и демократични параметри. Посоченото важи с особена сила за страни, осъществили преход от планова към пазарна икономика, заради необходимостта от нови нагласи, знания и умения.

Предприемаческата култура обаче не е само притежаването на знания как да се стартира и управлява бизнес, а включва и начин на мислене, увереност, инициативност, умения за сътрудничество и др. Практиката показва, че университетите могат да играят ключова роля в този процес, като не просто формират теоретични знания, а създават среда за развиване на предприемаческо мислене и поведение. Поради тази причина обучението трябва да съчетава теория с практика, да дава възможност на студентите да експериментират, да общуват с предприемачи и да решават реални казуси.

В книгата „Проучване на предприемаческата култура и нагласи сред студентите“ са представени резултатите от анкетни проучвания, проведени в пет университета, а именно Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Gheorghe Asachi Technical University of Iasi (Румъния), University of Malta (Малта), University of L'Aquila (Италия), Çanakkale Onsekiz Mart University (Турция). Проучванията са проведени по унифицирана методология, като анкетната карта включва теми от рода на: предпочитана заетост; оценка за ролята на различни вдъхновяващи фактори; възгледите за притежаване на собствен бизнес и работа за някой друг; оценка за собствените предприемачески знания; предпочитани форми на обучение по предприемачество и др.

Изследването показва висока заинтересованост към предпри-

емачеството сред младите хора, като повечето от тях споделят, че намират идеята за създаване и управление на собствен бизнес за привлекателна. Наред с това обаче резултатите демонстрират съществуващия дефицит на образователни и практически възможности за развитие на предприемачески умения в университетската среда.

Един от основните изводи е, че студентите притежават силна вътрешна мотивация и нагласи за предприемачество, но често не разполагат с достатъчни познания, практически умения и увереност да започнат собствен бизнес. Установена е необходимост от актуализиране на формата на обучение и актуални обучителни ресурси, които да развиват предприемаческо мислене и компетентности. Участниците в изследването демонстрират желание за

по-голяма ангажираност на университетите в тази посока, включително чрез възможности за стажове, практически обучения, срещи с предприемачи и менторски програми.

Прави впечатление, че във всички участващи държави се проявяват сходни предизвикателства. Те са свързани с недостатъчно интегрирани програми по предприемачество, затруднено свързване на теорията с практиката и ограничени възможности за прилагане на знанията в реална среда. Налице са обаче и добри практики, специфични за отделните национални контексти, за които може да се направи опит за интегриране и на други места.

Резултатите категорично показват, че младите хора търсят възможности за развитие в предприемачеството и за да ги реализират успешно, академичните институции могат да изиграят ключова роля. Последната се отнася както за теоретичните знания, така и за развиването на предприемаческа култура, но и за приемането на ролята на своеобразно свързващо звено между младите хора и реалния бизнес. По отношение на развитието на предприемаческа култура то трябва да бъде устойчив процес, заложен в образователните стратегии на местно, национално и европейско ниво.

Във връзка с посочените резултати екипът на Офиса за технологичен трансфер продължава в рамките на проекта, а и извън него да полага усилия за развиване на университетска среда, благоприятстваща предприемаческата инициатива и иновативност.

Книгата дължи своята приносна стойност не само на авторите, работили по нея, но и на рецензентите ѝ в лицето на доц. д-р Гергана Димитрова (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“), проф. д-р Хакан Дедеоглу (Университет Хаджеттепе, Турция) и доц. д-р Нихат Гюсел Кахведжи (Истанбулски университет – Джерахпаша, Турция), които със своята професионална експертност и ангажираност направиха изследването още по-качествено.

С проекта като цяло и с пълния текст на книгата може да се запознаете от следния линк <https://academic-entrepreneurship.eu/>

➔ Om стр. 12

„Иконографията“ на героя се потвърждава и на други нива: той е със замислени, „късогледни“ очи, т. е. намеква се за неговата нечувствителност към външния свят. Красноречива е и фамилията Безухов (т. е. „без уши“), което в мистичен план отначало подчертава „глухотата“ на Пиер към неговия „вътрешен глас“, към гласа на душата, но след срещата с Платон Каратаев името Безухов носи вече обратен смисъл – вслушване в посланията на сърцето, във „вътрешния съдник“. В иконопииста тези състояния се внушават чрез „тъмнотата“ на очите и характерната деформация на ушите (с което се подчертава тяхното „приглушаване“, „притваряне“), защото те са едни от главните отвори, през които прониква грехът. Чрез тази словесна иконопис Толстой показва как божественият Мир просветляващо се отпечатва върху греховната човешка природа.

И тук стигахме до третия фундаментален въпрос, на който се опитва да отговори епопеята „Война и мир“: Какъв е смисълът на живота?

Всичкото, до което стига Пиер след срещата си с Платон Каратаев, е не как и защо трябва да се живее, а просто че трябва да се живее:

ВОЙНА И МИР В ЕПОПЕЯТА...

„– Ах, колко е хубаво! Колко е чудесно! – думаше си той, когато приближаваха до него чисто наредената маса с ароматен бульон или когато си лягаше вечер на меко чисто легло, или когато си спомняше, че и жена му, и французите ги няма вече. – Ах, колко е хубаво, колко е чудесно! – И по стар навик сам се запитваше: – Е, ами занаяпред какво? Какво ще правя? – И веднага си отговаряше: – Нищо. Ще живее. Ах, колко е хубаво!“. Преди екзистенциалистите Толстой стига до отговора, че съществуването **предпожда** смисъла на съществуването, че Животът е преди смисъла му. Животът е безсмислен, но не защото е абсурден, а защото е повече от смисъла, който човек може да му даде. Всяко определение за Живота (както и всеки предварителен план за Живота) неминуемо стеснява неговия хоризонт. Животът е чудо и подобно на Бога не може да бъде разбран, защото не притежава смисъл, който да е поняен на човека. Казано накратко, централната идея във „Война и мир“ е да се **обезсмисли** по принцип „страшният въпрос“ *Защо? Защо има война? Защо има мир? Защо трябва да се живее?* Три въпроса, на които човек няма и не може да има окончателен и еднозначен отговор. Такова е завещанието на великия писател в неговата знаменита епопея.

АНАЛИЗ

Похвално слово за св. Климент Римски от Климент Охридски

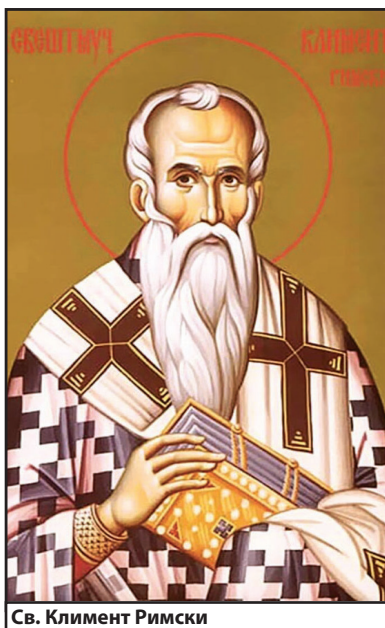
АНАЛИЗ

Дамла КЕМИК, I курс, спец. „Българска филология“

Похвалното слово за свети Климент Римски е важен текст в старобългарската литература, с който се отдава почит на живота, делото и мъченичеството на един от най-изтъкнатите папи от ранното християнство. За негов автор се приема Климент Охридски, който е първият епископ, писал на старобългарски език. Той е автор на множество текстове в областта на риториката и химнографията, а авторството е засвидетелствано с името му в надслова на творбите. Предполага се, че Климент Охридски е приел в монашество името на светеца. Пространното житие на Кирил Философ разказва за откриването на мощите на свети Климент Римски от Константин-Кирил и Методий в Херсон, с което двамата братя обвързват живота си с този светец.

От житието на свети Климент Римски разбираме, че той е римлянин. Корабокрушението в началото, след което изчезва семейството му, е възможно да бъде препратка към Потопа, описан в Библията в книга *Битие*. Климент сякаш е избран от Бога, останал един-единствен, да спаси човечеството с християнската вяра. Похвалното слово за свети Климент Римски използва част от създаденото за него житие – например запознанство с апостол Петър и трудовете му, заточението в Херсон, котвата на шията му. Словото има доста общи черти и с Похвалното слово на Кирил Философ. Типичната светлинна символика на Климент Охридски тук е постигната чрез сравнения, антитези, епитети и метафори: „светлозарен светител“, „като незалязващо слънце“, „озари със светлина цялата земя“ и др.

Уводната част съдържа биографични данни за светеца. Авторът започва с изключително красиво описание: „Небето, украсено със светли звезди, радостно се весели и отдава неизказани възхвали на своя творец“ – красотата и хармонията на небето, което посвоему оглавява християнската метафора за духовната красота и хармония, насочват към Твореца, който е източник на всичко съвършено. Сякаш Църквата е уподобена на градината Едем, а Божиите служители са цветя. Те символизират духовна красота, чистота и благодат, които украсяват света. В Библията царете носят пурпурно, а костите на Климент пурпурни вълни ги покриват, тъй като той е „цар на Църквата“, защото е римски папа. Метафората „изгря като незалязващо слънце“ подчертава вечността и неугасимото влияние на духовните дела на Климент. Изразът може да се приеме и като хипербола, която е характерна за похвалните слова. Тя цели да изрази възхищение и почит, неговото учение продължава да „осветява“ пътя на вярващите и след неговата смърт. Климент Римски е „равен на небето“. Той е преминал през изпитанията на земния живот и е достигнал до съвършенство и вечен живот с Бога. Той е „ангел“, който се е посветил на благо на християнската общност. „Като гълъб беше отхранен с духовна храна“ – гълъбът носи дълбоки символни значения. На Христовото кръщение Светият Дух се възплъщава в образа на гълъб и това подчертава връзката на гълъба с Божията благодат. Сравнен е не само

с гълъб, но и с орел – символ на Възвишения дух и на Всеомогъщия творец. Той лети винаги нагоре – към Слънцето, към Бога. Земята не е постоянен дом на човека, а временно място на изпитание и подготовка за вечния живот, небесата – мястото, където ще се намери пълно спасение и радост в Божието присъствие.

Следва преход от 3 л. в 1 л., авторът се обръща към аудиторията, обръщението предхожда ритмизираната възхвала на светеца и цели да привлече вниманието на слушателите. Текстът прави паралел между разделянето на морето за Климент Римски и разделянето на Червено море от Мойсей. Това разделяне и изворот – „изля се извор, който обилно течеше и напояваше жадните за благочестие“, са знак за божествено одобрение. Изворот на

Божията благодат е обилен и силно течащ. Божията помощ и благословение не са оскъдни, а щедри за тези, които търсят святост. Тази Божествена помощ и изобилие са за всички, които с чисто сърце търсят светлината на Бога. Това е чудото, което можем да усетим всеки ден – че Божията благодат е там, готова да ни „напои“, да ни укрепи и да ни вдъхнови да вървим по пътя на светостта с вяра и надежда. Чрез ритмичните паралелни конструкции с анафоричното „Радвай се“ авторът се обръща към светеца, заявява лично емоционално отношение. „Многосладостна лоза“ е метафора, с която се заявява,

че Климент е изпълнил света с духовна плодovitост. Авторът отново се обръща към аудиторията с „нека споменем“. Появява се образът на „детето на жената, останало в храма“, което се отклонило по Божия промисъл. Майка му предполага, че е някъде навън сред тълпата, но не го намира. То е намерено година по-късно в деня на празника на светеца, пораснало на ръст и със светло лице – това е физическото проявление на духовното израстване чрез светостта на Климент Римски. Божествената сила духовно въздига и укрепва човека с вечната храна, която идва от Бога. Авторът се обръща към аудиторията с „братя“, призовава ги към „духовно възраждане“ и пречистване с пост и молитви. Всички ще бъдат изправени пред Божия съд, защото времето е неизбежно, и ще бъдат съдени спрямо своите действия, думи и мисли. Появяват се характерни за Климент Охридски антитези: „грех – опрощение“, „свобода – иго“, „светлина – мрак“, „невежество – знание“. Завършва с кратка молитва.

Похвалното слово за свети Климент Римски е произведение с дълбок християнски и културен контекст. Климент е представен като пример за добродетел, смирение и непоколебима вяра. Отделя се внимание на мъченичеството му, защото страданието облагородява човека. Мъченическата смърт на Климент Римски е образец на духовно изпитание, което има за цел да покаже вярата в Бога и да бъде пример за всички вярващи. Неговото разпространение в средновековния свят е свързано с утвърждаването на вярата и създаването на национална християнска идентичност. Творбата е позната в 27 преписа, 3 от които са южнославянски, била е включена в ранни преславски сборници.

Лингвистичният клуб проведе петия семинар от цикъла „Строители на българското езикознание“

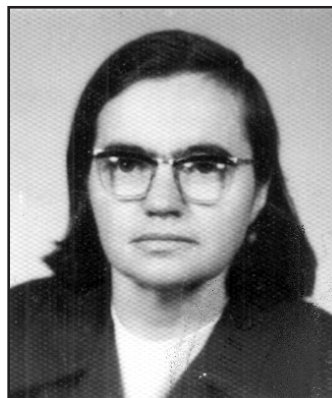
Ас. д-р Ирена РУСЕВА, д-р Радостина КОЛЕВА
Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“

На 21.03.2025 г. в Пловдивския университет се проведе петият семинар от поредицата „Строители на българското езикознание“ по инициатива на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“. Семинарът беше посветен на изтъкнатия български езиковед доц. д-р Калина Иванова-Держанска, която е сред преките ученици и докторантка на проф. Любомир Андрейчин. Нейното име може да бъде причислено към плеядата автори, които проф. Христо Първев нарича „създатели и творци на българското езикознание“. Калина Иванова е съпруга на един от големите български физици на XX в. – акад. Александър Иванов Держански – почетен член на Института по физика на твърдото тяло при БАН и почетен член на Съюза на физиците в България. Основните научни области, в които видната езиковедка е работила и публикувала, са: съвременен български език, стилистика, езикова култура, езиково строителство и граматика на диалога. Била е член на Международната комисия по анализ на граматичния строеж на славянските езици към Международния комитет на славистите, както и на редакционната колегия на сп. „Български език“.

На семинара бяха представени факти за живота, личността и професионалните приноси на Калина Иванова, за чиито постижения председателят на Лингвистичния клуб – доц. д-р Красимира Чакъррова, изрази личното си възхищение, тъй като, както сподели тя, няма нито един текст, написан от Калина Иванова, който да не е приносен. Тя е учен, чиито публикации се отличават с много нови идеи и различна гледна точка, с изключително внимателно вглеждане в детайлите при изследването на сложни и нееднозначни лингвистични проблеми. Калина Иванова е авторка на две монографии – „Десемантизация на глаголните представки в съвременния български книжовен език“ (1966) и „Начини на глаголното действие в съвременния български език“ (1974), както и съавтор на Обратния речник на българския език (1975), на академичната Граматика на съвременния български книжовен език (том II, 1983), на академичния Правописен речник на съвременния български книжовен език (1983), както и на книгата „Ние, говорещите хора“ (1995) (съвместно с Руселина Ницолова).

Калина Иванова е един от видните български лингвисти, които изследват глаголният вид и свързаните с него явления. Венец на нейната езиковедска дейност е монографията „Начини на глаголното действие в съвременния български език“. Начините на действие са семантично-словообразователна категория, тясно преплетена с глаголният вид. По тази причина българските езиковеди са смесвали значенията ѝ с вида и не са я разграничавали от него. Калина Иванова обособява общо над 50 начина на глаголното действие в българския език, които обхващат цялата глаголна лексика.

Тя е автор и на някои раздели от академичната граматика на българския език, най-важните от които са „Вид на глагола“ и „Залог“. Става въпрос за сложни за осмисляне категории, които и до днес са дискуссионни в българистиката и славистиката. Две нейни публикации са включени в „Помагало по българска морфология. Глагол“ от 1976 г. Едната е посветена на залога, а другата има голяма практическа стойност, тъй като е свързана с представките о- и у-. Тези два префикса често се изговарят еднакво поради така наре-

Калина Иванова

чената редукция – произнасяне на неударените гласни а, о, е съответно като ъ, у, и в източните български говори. По тази причина се допускат много грешки при писането им и семантичното разграничаване, което авторката прокарва между тях, е изключително важно.

По покана на Лингвистичния клуб на събитието присъстваше синът на Калина Иванова – доц. д-р Иван Держански със съпругата си – гл. ас. д-р Олена Сирук. Иван Держански работи в Института за математика и информатика към Българската академия на науките, както и като преподавател по математическа лингвистика в Нов български университет.

На семинара за първи път бяха показани пред публика снимки от личния архив на Калина Иванова, които бяха любезно предоставени от сина ѝ. Той отговори и на въпроси от публиката, които имаха за цел да допълнят информацията за нея. Пред присъстващите постепенно се очерта образът на един скромнен, но завладяващ с личността си човек, даровит и трудолюбив учен, всеотдайна съпруга и майка. Научихме любопитни неща за нея, например за страстта ѝ към кулинарията. Тя е имала две тетрадки с рецепти и дори е изразявала намерение да издаде готварска книга за научни сътрудници. И до днес семейството на Иван Держански грижливо пази нейните тетрадки и приготвя някои традиционни ястия по тези рецепти.

От сина на Калина Иванова научихме също, че тя е имала сериозни езикови познания. Владеела е руски на равнище роден език. Служела си е с английски, немски и френски език. Можела е да чете на всички славянски езици.

Иван Держански сподели, че като малък той, естествено, е познавал Калина Иванова не в ролята на учен, а на негова майка, търсел вниманието ѝ, бил много недоволен, когато я виждал с някакви листове в ръце, и казвал: „Махни го това вестниче“. По-късно тя го водела на работа и той израснал с книгите в кабинета ѝ и в библиотеката на Института по български език към БАН. За разлика от майка му обаче неговите интереси са насочени предимно към по-редки езици. В дома им се говорело предимно за лингвистика. Баща му, известният физик, имал много добър езиков усет за неспециалист. Семейството имало интересна традиция – през ученическите ваканции посещавали интересни места в България. Това дало на впечатлителното момче възможността да опознае родината си.

Иван Держански разказа също, че майка му запомнила номера му в родилния дом – 58 – и си създавала навика да го използва, когато трябва да запамети някое число. По-късно синът ѝ го превърнал и в свой талисман, а напоследък – дори в обект на научно изследване, в което проследява начините за неговото образуване

Снимка за спомен със специалните гости

Да посрещнем с „Добре дошли!“ новите докторанти

И тази година Центърът за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти *Academia Iuventutis* посрещна тържествено новозачислените докторанти от деветте факултета на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Събитието се състоя на 11 март 2025 г. в зала „Компас“ на университета, където новите докторанти имаха възможността да се срещнат за първи път с ректорското ръководство на университета, да се запознаят с дейностите на центъра и да чуят лекция на специалния гост на събитието – д-р Петя Георгиева, директор на Университетската библиотека на Аграрния университет в Пловдив.

Събитието беше открито от проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева, ръководител на центъра, която представи гостите пред новите докторанти и даде думата на заместник-ректора по международна дейност и връзки с обществеността – доц. д-р Борян Янев. Доц. Янев приветства младите учени с „Добре дошли!“ от името на цялата академична общност на университета и ги увери, че ректорското ръководство цени високо направения от тях избор за професионално развитие и вижда в тяхно лице изследователското бъдеще на нашия университет. В словото си доц. Янев

очерта възможностите, които университетът чрез успешната работа на *Academia Iuventutis*, но и чрез утвърдени международни програми като „Еразъм“ предлага на докторантите за разширяване на компетенциите им и постигане на високи резултати в научните задачи, които са си поставили. Като изрази своята лична радост от запознанството си с новозачислените докторанти, той подчерта, че пред тях стоят предизвикателства, очакват ги несъмнено трудностите на всяко ново поколение – волята, енергията и упоритостта да докажат себе си, но и дързостта да променят и надскочат традициите.

Проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева благодари за топлите думи на доц. д-р Янев и представи пред новозачислените докторанти

и гостите на събитието кратка презентация, чрез която запозна всички участници със структурата на университетския център и видовете дейности, които той разгръща. Докторантите бяха запознати с трите основни типа курсове, в които могат да участват, с интердисциплинарните изследователски форуми, с

Заместник-ректорът доц. д-р Борян Янев приветства новите докторанти

разнообразието на тематичните лекториуми и множеството събития за докторанти, които съпътстват всяка учебна година. Проф. Липчева подчерта, че целта на центъра е не само да създаде възможности за среща с най-изтъкнатите учени на университета и на национално ниво, но и да изгради атмосфера на единна общност на младите

учени на Пловдивския университет, която има свои ритуали на социален живот и своя етика на екипно сътрудничество. Специален акцент на събитието беше представянето на току-що издадения сборник от научния форум „Докторантски дебюти“. Всички нови докторанти бяха поканени да се включат в тазгодишното издание на форума. Презентацията на ръководителя на *Academia Iuventutis* бе последвана от кратко изложение на координатора на центъра – докт. Йоанна Гудалова, която показва на гостите как в електронна среда могат да открият информация за тези дейности и какви са възможностите самите докторанти да се включат в тях, а и да предложат свои инициативи за нови докторантски форуми.

Събитието „Да посрещнем с „Добре дошли!“ новите докторанти“ продължи с лекция на тема „Научна етика и работа с информационни източници“, представена от д-р Петя Георгиева. В своята презентация д-р Георгиева убеди новите докторанти в значимостта на публикационната етика в научната сфера и разкри основни електронни източници като WorldCat и НАБИС, чрез които младите изследователи ще имат възможността да откриват полесно информация за своите бъдещи изследвания. Запознавайки ги с наукометричните бази данни Scopus, SSRN, Web of Science и др., както и с аналитичните инструменти за оценка на научната продукция, д-р Георгиева откри нови и непознати хоризонти пред младите учени, които са гарант за израстването им в научната сфера.

Срещата на новозачислените докторанти на Пловдивския университет с ректорското ръководство прерасна в разговори на чаша вино, създаване на нови познанства и добро пролетно настроение.

Докт. Йоанна ГУДАЛОВА

Лингвистичният клуб проведе петия семинар от цикъла...

➔ От стр. 16

в различни езици. В момента той работи заедно със съпругата си главно върху съпоставителни изследвания между българския и украинския език. Запитан дали езиковедите трябва да имат математическо мислене, Иван Держански отговори, че те трябва да притежават способността за абстрактно мислене, например да могат да наблюдават дадена дума или форма, без да се влияят от контекста или от словесното ѝ обкръжение.

На въпрос от публиката за бъдещето на изкуствения интелект Иван Держански изрази умерения си оптимизъм и изтъкна, че той може да служи на хората като добро средство за изпълнение на техните цели. Със сигурност обаче няма да може да замести естествения човешки интелект, който е водещият „агент“ зад идеите, реализирани с помощта на „средството, инструмента“, какъвто е в своята същност изкуственият интелект.

Що се отнася до интелекта на присъстващите, той беше завладян от ползотворната ни среща с такива интересни хора и учени като Иван Держански и Олена Сирук. Но най-вече бяхме очаровани от „красивия ум“ и личността на талантливия български езиковед Калина Иванова-Держанска.

Три книги на д-р Петър Берон по повод на 200-годишнината от издаването на „РИБНИЯ БУКВАР“

**ЮБИЛЕЙНО
ИЗДАНИЕ**

През 2024 г. пловдивското издателство НИТОН (artniton.com) почете делото на д-р Петър Берон по повод на 200-годишнината от издаването на „Рибния буквар“ с юбилейното издание „Д-р Петър Берон – достоен съперник на Хумболта“, включващо комплект от три книги. Изданието е под общата редакция на д-р Петър Граматиков, а акцентът е поставен върху превода из по-неглижираните от съвременниците ни негови над десет хиляди страници научни трудове на френски език.

На корицата е дигитално обработен портрет на д-р Петър Берон от студентските му години в Германия по надписана с почерка на художника Николай Павлович скица, съхранявана във фонда на Народна библиотека „Иван Вазов“. Д-р Берон не е позволявал да бъде рисуван или фотографиран и към днешна дата има само два категорично доказани негови портрета от Н. Павлович.

През 1824 г. е отпечатано първото издание на „Буквар с различни поучения“ от Петра Хаджи Беровича – първия български учебник, станал популярен под името „Рибен буквар“ (общо седем издания през Възраждането), с който се пропагандират принципите на светското образование.

Естествено, в едно издание не би се побрал изцяло нито неговият пътър живот, нито цялото му научно и книжовно наследство, затова се планира серия от документални предавания за всепризнатия родолюбец и паневропеец, радетел за модернизацията на българската хуманитарна наука, един от първостроителите на българската култура и българското национално и културно възрождение – д-р Петър Берон. Той е сред малкото български учени енциклопедисти, просветител, реформатор на учебното дело в България.

Завършва през 1831 г. с докторска дисертация по медицина, хирургия и акушерство (на латински език) – един от първите научни трудове по медицина, представен и защитен от българин. Ползва девет езика, пише на шест. През 1831 – 1832 г. се установява като лекар на частна практика в Букурещ и Крайова.

На 15 януари 1853 г. в Атина д-р Петър Берон представя научния доклад „Всемирният потоп и последиците от него“. През 1861 – 1870 г. в Париж излиза в 7 обемисти тома трудът му „Панепистемия“ („всезнание“, „всенаука“) на френски език, в който той формулира първата българска натурфилософска система.

„Рибният буквар“ е първият печатен източник на морски знания у нас (за добива на морска сол, кита и китолова, делфина), както и за Америка и нейните откриватели.

Д-р Петър Берон – първият българин, който се включва в практическото организиране на параходно плаване – съосновател на първото румънско акционерно дружество за параходен превоз на стоки по Дунав – 1846 г.

Автор е на метеорологични трудове за корабоплаването: „Система на атмосферологията“, Париж, 1846 г.; три метеорологични труда на гръцки език, Атина, 1853 г. – включва практически приложения на климатологията в корабоплаването; „Голям метеорологичен атлас“ и „Обяснителни текстове“, Париж, 1860 г. – съчинение, необходимо на моряците. Той е един от първите учени, който безрезервно подкрепя метеорологичното прогнозиране (особено за целите на корабоплаването) и дори предлага революционната тогава идея за активно управление на времето (чрез технически средства).

Първ въвежда в науката термина „потамология“ (учение за реките).

Корицата на юбилейното издание

Написва първия български труд по морезнание – „Таласология“, раздел в третия том на „Панепистемия“, 1863 г.

Новатор е в противопожарната защита на корабите – използване на въглероден двуокис вместо широко разпространените (до началото на XX в.) вода или пръст.

Предшественик е на безжичната електрическа връзка – „Подморски телеграфи без кабели“, приложение в третия том на „Панепистемия“, 1863 г., вкл. морски телеграфи без кабели и флотски телеграф с формулирани технически идеи, но не и проект;

Хипотеза за Всемирния потоп

За първи път в юбилейното издание НИТОН отпечатва последното прижизнено и най-разширено седмо издание на „Рибния буквар“ с коментар и транспониране на съвременен български език.

За първи път в юбилейното издание НИТОН отпечатва в превод на български език, ведно с фототипно възпроизвеждане на френския оригинал, неговата монография за произхода на първата човешка двойка, част от неговия седемтомен енциклопедичен труд.

За първи път в юбилейното издание НИТОН отпечатва в превод на български език, ведно с фототипно възпроизвеждане на френския оригинал, неговата монография „Без повече пожари в градовете! Система, одобрена от английското правителство и представена на белгийското правителство, за да бъде въведена на практика“ (Béron, Pierre. Plus d'incendies dans les villes! Système approuvé par le gouvernement Anglais, présenté au gouvernement Belge pour être mis en usage. Bruxelles, 1851 (imprimerie d'Em. Devroye et Comp), 31 p.).

През 1850 г. в Англия предлага на Управлението на артилерията за флота и сухопътните войски ръкописния доклад „Изложение на едно ново и ефикасно средство за избягване и гасене на пожари в сгради и градове“, който съдържа проект за нова система за противопожарна защита. В него д-р П. Берон пръв в света предлага да се използва химическо средство за пожарогасене (въглероден двуокис). Този проект е издаден на френски език през 1851 г. в Брюксел и 1863 г. в Париж. Месечното списание на противопожарните служители в България „Противопожарна защита“ още с появяването си като периодическо издание отдава почит към Беровия принос по темата с кратка информация, че авторът на учебника със съдържание из областта на положителните науки чете лекции по пожаропредпазване и ни е оставил редица писани противопожарни норми и съвети (сп. „Противопожарна защита“, год. I, март – април 1944 г., кн. 7 и 8, С., 1944, с. 14); както и със статията „Противопожарните системи на Англия, Белгия и Турция – дело на един българин“ (срв. Мав. В. „Противопожарните системи на Англия, Белгия и Турция – дело на един българин“ - В: сп. „Противопожарна защита“, год. III, юни – юли 1945 г., кн. 6 и 7, С., 1945), чийто автор споделя как със системата на д-р П. Берон е било запознато от д-р Христо Стамболски турското обществено мнение в условията на „пожарната чума“ в Цариград от 1874 г., която нанесла такива опустошения, че руският император Александър II изпратил на султана като подарък една рота обучени пожарникари, снабдени с всички необходими принадлежности: тулумби (помпи), кола, коне, стълби и под. (Захариев, Стефан. Приносът на д-р Петър Берон и проф. Христо Стамболски

18 ИНТЕРЕСНИ ФАКТА ЗА ОСТРОВ ГРЕНЛАНДИЯ

За по-голямата част от хората Гренландия е спомен от учебниците по география и въпрос от кръстословиците. Покрай неотдавнашните изявления на президента на САЩ Доналд Тръмп, свързани с Гренландия, името бе поставено в нов политически и икономически контекст. Ето няколко любопитни факта:

- Гренландия е най-големият остров в света по площ – 2 166 086 km².
- Към днешна дата в Гренландия живеят около 56 000 души, което означава, че на острова се наблюдава една от най-ниските гъстоти на населението – 0,03 души/km².
- Най-високата точка не само в Гренландия, но и в цяла Арктика е връх Гунбьорн – 3694 м.
- Гренландия е официално открита от европейците през 982 г., когато норвежки викинги доплават тук под водачеството на Ерик Торвалдсон Рижия.
- Заедно с по-малките острови около Гренландия той образува административна автономна единица със същото име, принадлежаща на Дания.
- Националното цвете на Гренландия, широколистната огнена трева, е ценна на храна за ескимосите.
- Бреговете на остров Гренландия се мият от Арктическият (известен още и като Северен ледовит океан) и Атлантическият океан.
- Територията на Гренландия е приблизително 50 пъти по-голяма от територията на Дания.
- Около 75% от острова са покрити от единствената постоянна ледена покривка извън Антарктида.
- Столицата на Гренландия е Нуук, който е и най-големият град на острова.
- Жизненият цикъл на гренландската гъсеница, която може да издържи на температури до -70°C, може да продължи 14 години.
- Основният поминък на гренландците са риболовът и ловът.
- Рибата и рибните продукти съставляват около 90% от износа на Гренландия.
- Според мнозина този остров е най-доброто място за наблюдение на северното сияние.
- В Гренландия се намира най-големият национален парк на планетата.
- Тук се намира най-бързо движещият се ледник в света – Якобсхавн, който се движи със скорост от 30 м на ден.

➔ От стр. 18

в световното противопожарно дело. – В: Сборник доклади от Пета научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност 2009“, София, 19 – 20 март 2009 г., Академия на МВР, София, 2009, с. 193 – 197).

Докладът на д-р Стамболски „Essai physico-chimique contre l'insendie“ е публикуван в бр. 241 от 8 октомври 1874 г. на официалния цариградски вестник „La Turquie“.

Исторически сведения за унищожителните пожари на територията на България през XIX век и неефикасната за противопожарна защита османска система на „тулумбаджиите“ ни дава Б. Божков: в гр. Свищов през 1810 г., в Търново през 1818 г.; в гр. Котел през 1841 г. с опожарени 40 къщи, а през 1863 г. – с изпепелени 60 къщи; отново в Търново на 4 юли 1847 г., когато са заличени двете български училища и 600 къщи (срв. Божков, Бою, гл. инспектор на п. п. з. при М. в. р., Нашата противопожарна защита. – В: сп. „Противопожарна защита“, год. II, април – май – юни 1945 г., кн. 4, 5 и 6, С., 1945, с. 13 – 15). Единственото гасително средство за епохата на П. Берон е водата. Европейските учени през XVI – XVIII в. създават множество технически изобретения, които са въведени в практиката за гасене на пожари – Херман Вишер, Август Платнер, Дж. Бесони, Ван дер Хайде, Гуатш, Якоб Леополд. През 1829 г. шведският изобретател Джон Ериксон изобретява първата парна помпа и още през 1832 г. в София със специален султански ферман е внесена първата пожарна помпа („тулумба“) с всичките ѝ принадлежности, което е следствие от опустошителния пожар в града от март 1831 г. (срв. Захариев, Стефан. Създаване и развитие на буталната помпа – поглед през вековете – до XIX век. – В: Сборник доклади от Трета научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност – 2005“, София, 17 – 18 март 2005 (ISBN: 954-8792-89-3), София, 2005, с. 93 – 97).

След смъртта на големия школки реформатор, учен, писател и щедър дарител е съставен комитет, който да управлява неговите имоти и да изпълни завещанието според изразената му воля. Комитетът образува фонд от доходите, с които да се поддържа българска гимназия в Одрин на името на д-р Петър Берон. Благодарение на този комитет и на Евлоги Георгиев, средствата (близо 400 хиляди златни лева) за Българската мъжка гимназия в Одрин са осигурени. През пролетта на 1910 г. започва строежът на голямата сграда за гимназията и пансиона към нея на мястото в квартала „Топ Капъ“, като през 1911 г. е завършена гимназията, а през 1912 г. – и пансионът. По този начин заветът на д-р Петър Берон да се построи българско училище в Одрин, е изпълнен.

Докато е министър на просвещението, Иван Шишманов възлага на Сава Велев задачата да се напише книга, която „...да съдържа биографиите, ликовите и завещанията на онези дарители, които са подарили или завещали поне 5000 лв. за народо-просветни цели“. „Златна книга на дарителите за народна просвета“, съставена от Сава Велев, излиза от печатницата

Три книги на д-р Петър Берон...

на Хр. Г. Данов през 1907 г. Книгата включва имената на 107 български общественици

с принос към народната просвета, сред които са Васил Априлов, д-р Петър Берон, братята Евлоги и Христо Георгиеви, Иванка Хр. Ботева, Иларион Макариополски и др. За много от тях са приложени и портретни снимки. В предговора към книгата авторът споделя: „...такава работа е свързана с много мъчности...“ Веднага след това се заех да събирам материали, писах около 200 писма на разни лица и учреждения, но за жалост едва 1/10 от всичките ми писма се удостоиха с отговор. Много пъти и г. Шишманов ме запитваше: „Какво става със Златната книга“ с един страх да не би да се отчая и да напусна работа... Като съм уверен, че и в бъдеще ще се открият някои забравени благодетели, па ще се явят и нови, поставих на заглавния лист книга I...“ (Велев, С. Златна книга на дарителите за народна просвета. кн. I. [Притурка към XII. год. на сп. „Училищен преглед“ – изд. Министерството на нар. просвещение]. Пловдив, 1907. с. V).

През 1911 г. излиза от печат книгата „Дарители по народната ни просвета“ с автор Велико Йорданов. Книгата е приложение към картина с ликовите на 50 дарители и съдържа биографични бележки за тях. Правейки сравнение с министерското издание от 1907 г., установяваме, че 37 от 50-те дарители, увековечени в табло с образите им и придружаващата го книжка, фигурират и в съдържанието на първата „Златна книга“. Започната е инициатива ликовите на тези достойни дарители за народната просвета да бъдат отпечатани на специални табла – към първото през 1911 година е отпечатана и книжка с биографични данни за дарителите. Тъжно е още на 7. страница (в съдържанието първият дарител е д-р Петър Берон) да прочетем бележката на автора под черта, че „...портрет от образа на Д-р П. Берон не се помести в таблото, понеже Д-р Павлович, у когото се намира Д-р Бероновият портрет, изработен от художника Н. Павлович, не благоволит да го даде за отлитографиране“.

На 21 март 1871 г. д-р П. Берон е удушен в собствения му дом. Завещава значителна част от голямото си състояние за развитието на българската просвета.

Стефан Русков-Берон – племенникът на д-р Петър Берон, роден в Котел през 1820 г. е един от инициаторите за създаването на Българското книжовно дружество (днес Българската академия на науките) и един от най-щедрите ѝ дарители. Той поръчва на аптекаря Франчиск Пол да балсамира сърцето на д-р Петър Берон. След Освобождението през 1878 г., Стефан Берон предава ковчето на Българското книжовно дружество (БАН) с придружителна бележка: „Това сърце живо е бяло само за любезното Отечество България... защото я много любило...“ През 1946 г. реликвата е пренесена в Котел, при Историческия музей – Котел, където се съхранява в Галатанското училище. От 1981 година се съхранява към музейната експозиция „Котленски възрожденци“ с Пантеон на Георги Стойков Раковски в Историческия музей в Котел.

Питагоровите тройки

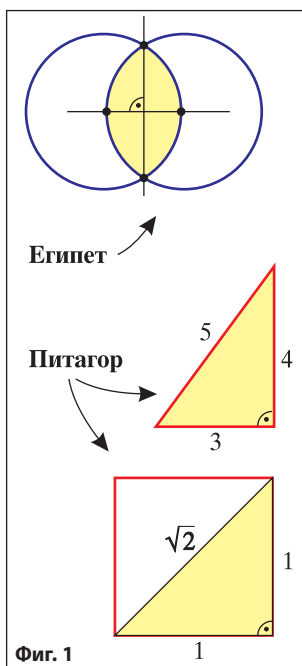
Илия МАКРЕЛОВ

Питагоровите тройки със сигурност не са три девици, които се грижат за доброто настроение на чичо Питагор. Те просто са **три цели положителни числа** x , y и z , които имат специална връзка и тя е $x^2 + y^2 = z^2$ (1).

Веднага ще кажем, че най-малката тройка е точно когато $x = 3$, $y = 4$ и $z = 5$. Проверете! Но има ли най-голяма такава? Няма и не само няма, но и не е известно колко са на брой. Този въпрос ще обсъдим малко по-късно.

ГЕОМЕТРИЧНА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ

Всеки три положителни числа (не е задължително да бъдат цели), за които равенството (1) е изпълнено, могат да бъдат дължини на страни на триъгълник, който е категорично правоъгълен и правилят му ъгъл лежи срещу най-голямата от тях. Специално, когато числата x , y и z са цели положителни, този триъгълник можем да го наречем **целочислен правоъгълен триъгълник**. За древните гърци това е бил начин да построят прави ъгли. Тук е мястото да кажем, че много преди тях египтяните са използвали друг начин за построяване на прави ъгли. Той е чрез пресичащи се окръжности и техните хорди – **Фиг. 1**.

Фиг. 1

Вземете например един квадрат със страна единица и прекарайте диагонала му (Фиг. 1). Потъмненият триъгълник е правоъгълен с катети цели числа, равни на единица, но хипотенузата му **не е цяло число**.

По-точно тя е числото $\sqrt{2}$, защото $1^2 + 1^2 = (\sqrt{2})^2$, т.е. $x=y=1$ и $z=\sqrt{2}$.

По времето на Питагор числото $\sqrt{2}$ не е било познато и този случай повече не се е дискутирал. Все пак този резултат подсказва, че няма целочислен правоъгълен триъгълник, на който катетите са равни, или няма питагорова тройка, където $x=y$. Ако за момент приемем, че $x=y$, то според формула (1): $x^2 + y^2 = z^2 \Rightarrow x^2 + x^2 = z^2 \Rightarrow 2x^2 = z^2 \Rightarrow z = x\sqrt{2}$, т.е. третото число z със сигурност не е цяло число.

Както обещахме, връщаме се към броя на питагоровите тройки (ПТ). За да има смисъл това, което разказваме тук, читателят трябва да е наясно, че ако двете страни на едно равенство умножим или разделим с число, различно от нула, равенството се запазва. И тъй като за 3, 4 и 5 равенството (1) е вярно, т.е. имаме $3^2 + 4^2 = 5^2$, то и за $3k$, $4k$ и $5k$, където $k = 1, 2, 3, \dots$, равенството (1) отново ще бъде вярно:

$$(3k)^2 + (4k)^2 = (5k)^2 \Leftrightarrow$$

$$3^2 k^2 + 4^2 k^2 = 5^2 k^2 \mid : k^2 \Leftrightarrow 3^2 + 4^2 = 5^2 - \text{вярно.}$$

КОМЕНТАР

Прието е равенството $x^2 + y^2 = z^2$ да се нарича още диофантово уравнение, при положение че неизвестните x , y и z ги търсим в множеството на целите положителни числа.

Ако $k=1, 2, 3, \dots$, то излиза, че диофантовото уравнение $x^2 + y^2 = z^2$ има безкрайно много решения в целия положителен диапазон (ПТ). За по-добра илюстрация ви предлагаме следната таблица (Табл. 1).

Табл. 1

k	1	2	3	4	5	6	7	...
$3k$	3	6	9	12	15	18	21	...
$4k$	4	8	12	16	20	24	28	...
$5k$	5	10	15	20	25	30	35	...

По-сериозно казано, тройките цели положителни числа (ПТ), които са решения на показаното диофантово уравнение, образуват безкрайно наредено и изброимо множество. По-накратко, те са точно толкова, колкото са и целите положителни числа ($k=1, 2, 3, \dots$). Но това не е всичко. Има и още.

И така, ако тройката (x, y, z) е решение на диофантовото уравнение $x^2 + y^2 = z^2$, то очевидно и тройката (kx, ky, kz) е също решение за $k=2, 3, \dots$.

Ако си вземете поне една седмица отпуск и нямате друга работа, чрез метода „проба – грешка“ може би ще откриете още питагорови тройки: (5,12,13); (7,24,25); (20,21,29); (57,176,185); (119,120,169) и т.н. Обърнете внимание, че всяка от получените ПТ, заедно с първата тройка (3,4,5), е логично да я наречем минимална или примитивна, защото там числата нямат общ делител, т.е. не могат да станат по-малки. И както вече показавме, чрез всяка от получените примитивни тройки можем да произведем безкрайно много други ПТ:

$$(5,12,13) \rightarrow (5k,12k,13k) \text{ за } k=2,3,4,\dots$$

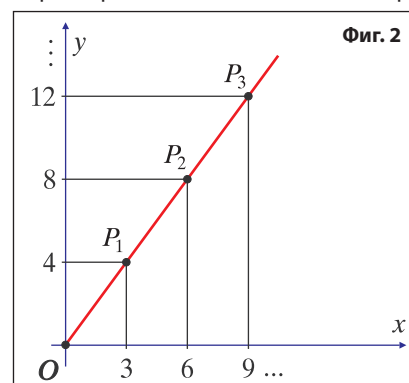
$$(7,24,25) \rightarrow (7k,24k,25k) \text{ за } k=2,3,4,\dots$$

$$(20,21,29) \rightarrow (20k,21k,29k) \text{ за } k=2,3,4,\dots$$

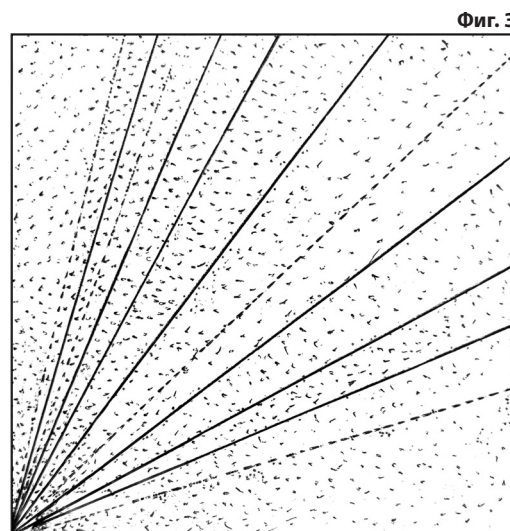
Но това, което направихме чрез „проба – грешка“, е трудоемко, нерационално и не ни помага да дадем отговор за броя и подредбата на всичките ПТ. Все пак има поне една формула за бързо и ефективно получаване на ПТ, но там не всички са примитивни (или минимални). Въпрос обаче е дали има формула за получаване на **всички примитивни** ПТ, включително и тези, които представихме тук? До този момент авторът не е открил такава формула. Но ако все пак тя съществува и предстои да бъде открита, ще се получи една много добра картина за броя и разположението на ПТ в координатната равнина Oxy .

Нека да поясним. Мислете си, че имаме безкрайно много **примитивни** ПТ и както показавме, всяка от тях поражда безкрайно много други тройки чрез множителя $k=2,3,4,\dots$.

Тогава техният брой ще бъде нещо като **безкрайност х безкрайност** – толкова много, че даже може да се „къпете“ в тях.

Фиг. 2

Фиг. 3

Точките между лъчите илюстрират тройки питагорови числа, но не задължително целочислени.

Състезанието за ученици „Пътешествие в биологията“ се проведе за пети път, вече в национален формат

Доц. д-р Иван ИЛИЕВ

На 22 март 2025 г. в Биологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе петото, превърнало се в национално издание на ученическото състезание по биология „Пътешествие в биологията“. В него взеха участие **отбори от 18 училища** в цялата страната.

Състезанието протече в два основни етапа. Първият беше теоретичен (индивидуален), като всеки ученик трябваше да реши тест от 30 задачи, обхващащи ключови теми от училищната биология. Заслужилите оценка над 5.50 получават възможността да станат студенти в желана от тях специалност на Биологическия факултет без кандидатстудентски изпит. Останалите ученици, които успешно са решили задачите от първия етап на състезанието, могат да кандидатстват с получената от тях оценка в кандидатстудентските изпити по биология в ПУ „Паисий Хилендарски“ през учебните 2025/2026 и 2026/2027 година.

Вторият етап беше с практически характер и насочен към отборите – участници в състезанието, които се изправиха пред три предизвикателни лабораторни задачи. Акцентът падаше върху уменията за работа с реални експериментални данни в областта на **биохимията, молекулярната биология, физиологията на растенията и микробиологията**. Този кръг изискваше не само демонстрация на знания, а и умения за работа в екип, креативност и логическо мислене.

Паралелно със състезанието за пореден път се проведе и **кръгла маса за ръководителите на ученическите отбори**

Отборът победител на преден план заедно с декана на Биологическия факултет проф. Велизар Гочев и доц. Иван Илиев

Ръководителите на отборите се включиха активно в експериментите, демонстрирани на кръглата маса

на тема „Биологични експерименти с достъпни материали – прилагане в училищна лаборатория“.

В рамките на дискусиата бяха демонстрирани експерименти, които могат да бъдат реализирани в училищна среда с подръчни средства – лесно приложими, но научно обосновани. Представени бяха и идеи за включване на учениците в изследователски задачи и развиване на практически умения.

Състезателният ден започна

с кратки презентации на част от нашите спонсори:

- **Зелени Балкани и Спасителен център за диви животни:** „Доброволчество и екологично образование“;
- **Регионален природонаучен музей – Пловдив:** „Младежки научни дейности и проекти“;
- **Българско дружество за защита на птиците:** „Образователна програма „В света на птиците““;
- **Майна Town:** „Културна екология и значението на локалната идентичност“.

След представянето на отговорите на отделните отбори от втория етап на състезанието, докато се изчакваше финалното решение на журито, за разведвяване на настроението се проведе **викторина по биология**, в която взеха участие присъстващите ученици.

Всички участници в състезанието получиха **сертификати**, а отличените отбори и ученици бяха наградени с медали, почетни плакети и предметни награди, предоставени от спонсорите.

Тази година призьорите са:

Първо място – Природо-математическа гимназия „Яне Сандански“, гр. Гоце Делчев, с отбор в състав: Станимира Василева, Ирен Чаушева, Радой Маджиров и ръководител г-жа Силвия Мегданова;

Второ място – Средно училище „Нешо Бончев“, гр. Панагюрище, с отбор в състав: Нено Михов, Ивайла Карбанова, Нели Георгиева и ръководител г-жа Мариела Варадинова;

Трето място – Средно училище „Св. Климент Охридски“, гр. Пловдив, с отбор в състав: Виктория Тепавичарова, Христо Кутрянски, Степан Дмирев и ръководител г-жа Весела Стойнова.

Питагоровите тройки

➔ От стр. 20

Този начин на мислене подсказва една добра идея за графичното представяне на ПТ или, което е все едно, решенията на диофантовото уравнение $x^2 + y^2 = z^2$.

Всяка питагорова тройка от вида (x, y, z) може да се изобрази като точка в равнината с координати (x, y) и на разстояние z от началото на координатната система Oxy . Например примитивната тройка $(3, 4, 5)$ поражда и тройките $(3k, 4k, 5k)$, $k = 2, 3, \dots$ и на всяка от тях можем да съпоставим точките $P_1, P_2, P_3, \dots$, които лежат на лъч с начало O (Фиг. 2). Същото можем да направим и с тройките $(5k, 12k, 13k)$, $(7k, 24k, 25k)$ и т.н. Следователно лъчите, които илюстрират съответните питагорови тройки, могат да се обединят в една обща структура (Фиг. 3). Там всички лъчи се пораждат от примитивни питагорови тройки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Питагоровият триъгълник (не е задължително да бъде целочислен) е свързан с две основни понятия в математиката:

(1) Понятието тригонометрична функция и науката тригонометрия;

(2) Понятието наклон, което пък води до изграждане на диференциалното и интегралното смятане.

Ако поетът разбираше от математика, щеше да възкликне: „Как така от един най-обикновен питагоров триъгълник следват толкова важни и интересни приложения?“

UX дизайнерът в ерата на изкуствения интелект: от създател към стратегически валидатор

Мария ВИДЕВА

В дигиталния свят, в който живеем, почти всичко – от мобилни приложения до онлайн банкиране и електронни магазини – минава през един основен въпрос: *Удобно ли е за потребителя?* Отговорът на този въпрос е в ръцете на UX дизайнеря.

UX (от английското *User Experience*) дизайнът се занимава с това как потребителите взаимодействат с даден продукт – колко лесно е да го използват, колко приятно се чувстват по време на работата с него и дали успяват да постигнат целта си без затруднение. UX дизайнерът проектира цялостното преживяване: подреждането на екрани, интуитивността на бутоните, яснотата на навигацията и дори емоцията, която събужда дизайнът. Той е човекът, който се грижи дигиталният свят да бъде логичен, достъпен и човешки.

Но тази роля днес се променя драстично

С навлизането на **изкуствения интелект (AI)** UX дизайнерът вече не е само създател на интерфейси, а медиатор между човека и интелигентните системи. За да създаде работещо и етично взаимодействие, той трябва да разбира не само хората, но и машините – как „мислят“ алгоритмите, какви са техните ограничения и как може едно AI базирано решение да бъде ясно, справедливо и предвидимо за крайния потребител.

В тази статия ще разгледаме какво означава да си UX дизайнер днес и как тази професия ще изглежда утре, когато изкуственият интелект стане още по-автономен. Ще проследим как дизайнерът преминава от активен създател към стратегически валидатор и какви нови умения ще бъдат ключови в този преход.

Нова ера, нови умения

Професията на UX дизайнера никога не е била статична, но днес тя се намира в критична точка на преосмисляне. За дълго време дизайнерите бяха фокусирани основно върху човека – неговите потребности, поведение, мотивации и очаквания. Те изграждаха дигитални решения, базирани на изследвания, наблюдения и тестове с реални потребители, следвайки принципи от психологията, ергономията и визуалната комуникация. Целта беше една – създаване на интуитивни, достъпни и приятни преживявания.

С навлизането на изкуствения интелект обаче тази основа вече не е достатъчна. UX дизайнерите трябва не просто да добавят нов инструмент към арсенала си, а да преосмислят начина, по който проектират, комуникират и вземат решения. Те трябва да разберат как работят AI системите – как се обучават, какви данни използват, как вземат решения и какви са техните ограничения. Това не означава, че всеки UX дизайнер трябва да бъде експерт по машинно обучение, но е необходимо базово технологично разбиране, за да могат да се създават информирани, отговорни и етични интерфейси.

Новата реалност изисква от дизайнерите да работят не само с потребителите, но и в партньорство с алгоритмите – да предвиждат какво ще генерира системата, какви сценарии са възможни и какво може да се обърка. Необходими са познания по изкуствен интелект и машинно обучение, разбиране на логиката зад персонализираното съдържание, чувствителност към етичните рискове, като алгоритмична пристрастност и непрозрачност, както и способност да се създават интерфейси, които обясняват, а не скриват логиката на системата.

Мария Видева

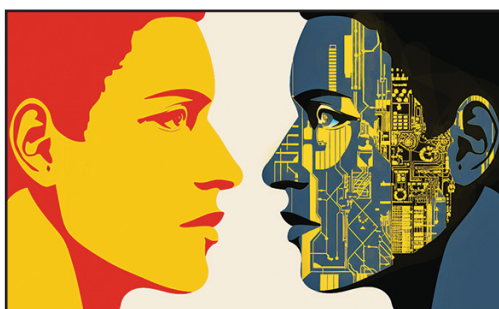
UX дизайнерът вече не е просто архитект на преживявания, а стратег, модератор и критичен наблюдател на процеси, в които човешкото и алгоритмичното взаимодействат в реално време.

AI не е съвършен

Когато се говори за дизайн, много хора си представят красиви екрани, анимирани бутони и цветни визуализации. Истината е, че дизайнът в дигиталната среда се разделя на два основни аспекта: **UX (User Experience)** и **UI (User Interface)**. UI дизайнът се фокусира върху визуалната част на интерфейса – как изглежда един бутон, какви цветове се използват, какви шрифтове и какъв стил комуникира марката. Той е свързан с естетиката, подредбата на елементи и цялостното усещане за визуална хармония.

UX дизайнът от своя страна е нещо много по-дълбоко. Той не се занимава пряко с визията, а с **начина, по който потребителите възприемат, разбират и използват продукта**. UX е свързан с откриване на нуждите на хората, с разбиране на техните цели, контекста, в който използват дадена система, и бариерите, които срещат. Това включва множество аналитични дейности – изследвания, тестване, картографиране на потребителски пътеки, структуриране на информация, приоритизиране на съдържанието и валидиране на решения чрез данни. В основата на UX не стои креативността в артистичния смисъл, а **системното мислене и стратегическият подход**. Именно затова UX дизайнерът рядко започва с въпроса „Как ще изглежда?“, а по-скоро с „Кой е потребителят? Какви са неговите цели и как можем да ги улесним?“.

Изкуственият интелект, особено в сферата на UI дизайна, вече може да създава впечатляващи визуални резултати – от автома-

тично генерирани теми до цели екрани, създадени по предварително зададени параметри. Това създава илюзията, че AI е способен да замести дизайнера. Но тази креативност е **повърхностна и често лишена от дълбочина и контекст**. Един AI може да предложи подредба на елементи, но не може сам да оцени дали тази структура е логична за потребителя. Може да генерира цветна палитра, но не знае дали тя предизвиква доверие, разбиране или объркване. Може да направи интерфейс, но не знае дали потребителят

ще се почувства загубен, или воден в процеса.

Истинската стойност на UX дизайна е в това да поставя **потребителя в центъра на процеса** – не само като краен ползвател, но и като активно наблюдаван, изследван и уважаван участник. Изкуственият интелект може да анализира големи обеми от данни, но не може да води емпатичен разговор, да направи дълбоко интервю или да интерпретира емоционалните нюанси в поведението на хората. Именно затова UX дизайнерът остава незаменим – не защото AI не е „креативен“, а защото **UX не е просто креативност**, а процес на вземане на решения, базирани на изследване, логика и стратегическа цел.

В тази нова реалност, в която AI предлага решения с все по-висока визуална полираност, UX дизайнерът е този, който трябва да оцени дали предложеното има смисъл, дали решава реален проблем и дали отговаря на потребителските нужди. Това не е работа по шаблон и не може да бъде изцяло автоматизирана. Именно тук се крие несъвършенството на „креативността“ на AI – тя е бърза, но често **лишена от човешки контекст, емпатия и дълбочина**.

От дизайн към валидиране

С навлизането на изкуствения интелект UX дизайнерът преминава през фундаментална трансформация. В момента неговата роля е да бъде **медиатор** – свързващо звено между човека и технологията. Това означава, че дизайнерът трябва да разбира нуждите на потребителите, да ги превежда в ясни изисквания и да създава интерфейси, които да направят взаимодействието с тех-

Студентка по химия е победителка в конкурса за лого на университетската телевизия

На 25 февруари 2025 г. се проведе финалът на конкурса за лого на телевизията на Пловдивския университет. Събитието привлече студенти, преподаватели и гости, които имаха възможност да се запознаят с 10-те селектирани предложения и да станат свидетели на обявяването на трите най-добри проекта.

След внимателна оценка от страна на журито класирането се оформи по следния начин: трето място – Денис Ходжов, студент по право, второ място – Илиана Найденова, студентка по психология, и първо място – Пламена Радева, студентка по хранителна химия.

Студентите, класирани на второ и трето място, бяха наградени с грамоти и ваучери от книжарница *Orange*, връчени от доц. д-р Борян Янев, заместник-ректор по международна дейност и връзки с обществеността. Голямата награда за първото място, осигурена от Студентския съвет на ПУ, бе връчена от д-р Таня Илиева, един от ръководителите на телевизията.

Изборът на победителите бе направен от жури в състав: д-р Таня Илиева – ръководител на проекта за телевизията на ПУ; доц. д-р Борян Янев – представител на ректорското ръководство; Костадин Отонов – български плакатист, специалист в сферата на театралния, филмовия и продуктивния плакат, хоноруван преподавател в Педагогическия факултет на ПУ; Румен Манолов – специа-

Логото победител в конкурса. Към момента все още се работи по него от професионалисти в сферата на графичния дизайн

Членовете на журито и представители на екипа на телевизията след връчването на наградите

лист в областта на живописа, преподавател в Математическата гимназия „Акад. Кирил Попов“ – Пловдив.

Освен награждаването събитието включваше представяне на идейния проект за телевизията на Пловдивския университет и нейния екип. Проведе се и оживена дискусия с гостите за това какво биха искали да гледат и какви предавания очакват в университетската телевизия. Финалът на конкурса беше не просто завършек, а ново начало, което ще бъде гласът на студентите и цялата академична общност в Пловдивския университет.

За да не изпускате новините и проектите, свързани с бъдещето на ТВ ПУ, следете социалните им мрежи – Facebook, Instagram, YouTube. За въпроси и идеи може да пишете и на имейл tvpu@uni-plovdiv.bg

Екипът на университетската телевизия

➔ От стр. 22

нологиите интуитивно, достъпно и логично. Тази медиаторска роля изисква емпатия, адаптивност и умение да се балансира между човешки очаквания и технически възможности.

С развитието на AI системите обаче дизайнерът започва да се измества от тази активна позиция на създаване и посредничество към нова, по-висока роля – тази на **валидатор**. Разликата между медиатор и валидатор е съществена. Докато медиаторът участва активно във всеки етап от процеса – от първичната концепция до реализацията на продукта, валидаторът **се намесва стратегически**, когато е необходимо да се оцени дали автоматично генерираното от AI решение отговаря на нуждите, стандартите и етичните рамки. Това не е по-малко отговорна задача – напротив. Валидирането изисква високо ниво на експертност, критическо мислене и доказателствен подход, който се опира на реални данни и наблюденията върху потребителското поведение.

AI може да генерира безброй варианти на дизайн, но не може да ги оцени в реален контекст. Тоест не може да разбере защо даден бутон остава незабелязан, защо потребителите напускат на определен етап от процеса или защо даден елемент създава объркване. Това са въпроси, на които може да се отговори единствено чрез **полеви UX методи**, като провеждане на интервюта, usability тестове, A/B експерименти, eye-tracking анализи и наблюдения на потребителски потоци с помощта на специализиран софтуер и хардуер. UX дизайнерът разполага с инструменти и методологии, които надхвърлят възможностите на алгоритмите, защото неговите изводи не се базират само на количествени данни, а и на качествени прозрения, добити от човешко взаимодействие и поведенчески наблюдения.

Именно тук се проявява надграждането на ролята – от медиатор към валидатор. Медиаторът участва активно в процеса на създаване и комуникация. Валидаторът е този, който наблюдава, анализира и **удря спирачката**, когато AI предложи нещо визуално приемливо, но нефункционално или подвеждащо от потребителска гледна точка. Това изисква изострена чувствителност към нюанси – дали навигацията е интуитивна, дали формулировките в интерфейса са разбираеми, дали потребителят изпитва напрежение, затруднение, или удоволствие при взаимодействие.

В допълнение UX валидаторът работи и с концепции като **етичен дизайн, достъпност и инклузивност**, които изкустве-

UX дизайнерът в ерата на...

ният интелект често не може да отчете автоматично. Валидирането не е просто проверка дали „работи“, а оценка дали

решението **работи правилно за правилните хора**, в правилния контекст и по устойчив начин.

Тази нова роля е стратегическа. UX дизайнерът вече не създава всяка пикселна детайлност, а дефинира насоки, рамки и критерии за качество, които AI трябва да следва. Той проверява дали решенията са валидни не просто визуално или технически, а **функционално, поведенчески и емоционално**.

Така UX дизайнерът на бъдещето ще бъде **експертен глас в сложен технологичен хор**, където изкуственият интелект създава, но човекът валидира. Ролята му ще изисква дълбоко познаване на човешката природа, технологичните възможности и етичните граници – качества, които не могат да бъдат кодирани, но могат да бъдат култивирани чрез практика, емпатия и критично мислене.

Ролята на UX дизайнера днес е на прага на нова еволюционна стъпка. В свят, в който изкуственият интелект все по-уверено навлиза в процесите на проектиране, създаване и дори оптимизиране на потребителски изживявания, човек би могъл да се запита: *Остава ли изобщо място за човешкия дизайнер?* Отговорът е не просто положителен – той е категоричен.

Макар AI да предлага бързина, автоматизация и визуална адаптивност, той остава ограничен в разбирането на човешкия контекст, емоции и поведение. Точно тук UX дизайнерът запазва своята незаменима роля – като човек, способен да наблюдава, анализира, изпитва и съпребивява взаимодействията, които стоят зад интерфейсите. В бъдеще той няма да бъде просто създател на екрани, а стратегически наблюдател и валидатор на системи, които сами създават преживявания.

Това не е край на UX дизайна, а неговото естествено развитие. От ролята на медиатор – активен участник в процеса на проектиране, UX специалистът ще премине към позиция на висококвалифициран експерт, който задава етични и функционални стандарти, валидира решения чрез човешки подходи и пази фокуса върху истинския център на дизайна: потребителя.

Изкуственият интелект ще продължи да се развива и усъвършенства, но именно **човешкият опит, емпатията и критичното мислене** ще бъдат ключът към това да превърнем технологичния напредък в смислено и стойностно преживяване. И UX дизайнерът ще бъде този, който държи ключа.

Денят на професиите в Пловдивския университет

Факултетът по икономически и социални науки на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бе домакин и съорганизатор на Деня на професиите съвместно с Ротаракт Пловдив-Филипопол и Интеракт Пловдив-Филипопол. Форумът, който се проведе на 15 март 2024 г. в 6. аудитория на Ректората, беше насочен към ученици, студенти и млади хора, които търсят вдъхновение и насоки за своето професионално развитие.

Участниците се запознаха с историите на лектори от 10 професионални сфери и се включиха в работилници за развитие на професионални умения. Присъстващите имаха възможност да задават въпроси на доказани експерти от различни сектори – икономика, бизнес и финанси, компютърни технологии, архитектура, инженерни науки, маркетинг и социални мрежи, хранителна и козметична индустрия.

Форумът стартира с приветствие от доц. д-р Маргарита Русева, декан на Факултета по икономически и социални науки, която подчерта значението на добрите връзки между университета и училищата, за да могат младите хора да направят рационален и разумен избор на професия.

В направление „Икономика, бизнес и финанси“ лектори бяха Васка Бакларова, експерт по социално-икономическо развитие и предприемач, и Александър Делчев, регионален координатор в банка ДСК. Те споделиха своя практически опит и разкриха тайните на успешния бизнес и финансовото управление. Лектори за компютърни технологии бяха проф. Станимир Кабаиванов, специалист по невронни мрежи и машинно обучение, и Мария Календарова, работеща в сферите на мрежовите технологии. Те разказаха за бъдещето на ИТ сектора и предизвикателствата пред младите професионалисти. В сферата на сценичните изкуства и култура своя опит споделиха Радина Думанян, българска театрална, филмова и телевизионна актриса, носителка

Инициативата премина при голям интерес

на престижната награда „Икар“ за дебют през 2015 година, добила широка популярност с участието си в телевизионния сериал „Откраднат живот“, и Катерина Георгиева, театрален драматург, изследовател, автор на пиесите „Без дрехи“, „Тържество на самотата“ и „Черупка“. В сферите на архитектурата, маркетинга и социалните мрежи, образованието и науката, инженерните науки, хранителната и козметичната индустрия специалисти с дългогодишен опит разказаха за тенденциите в своите области

и възможностите за развитие.

В специалната секция „Студентите говорят“ млади хора от различни специалности споделиха важни моменти от своя академичен и професионален път. Юлиан Дичев разказа за предизвикателствата и възможностите в обучението по медицина и последваща кариера в здравеопазването. Вяра Трифонова сподели опит в изучаването на правото и какво означава да се посветиш на правосъдието и защитата на справедливостта. Снежина Сулева представи възможностите за обучение във Факултета по икономически и социални науки на ПУ, като разкри перспективите за развитие в областта на икономическите науки и сигурността.

Провеодоха се и работни сесии за практическа подготовка:

– „Интервю за работа в ерата на AI“ – Веселина Маркова, HR мениджър със 17-годишен опит сподели ценни съвети за успешно представяне на съвременния пазар на труда;

– „В търсене на...“ с Деница Димитрова, експерт по комуникация и управление на човешките ресурси, дългогодишен мениджър, даде насоки на младите хора за тяхното кариерно ориентиране;

– Надежда Станоева и Антония Велинова показаха възможностите, които предоставя Центърът за подкрепа на личностното развитие, и инструментите и техниките, благодарение на които младите хора да открият своето призвание.

Юбилейна изложба на проф. Бисер Дамянов

На 25 март 2025 г. в пловдивската галерия „Възраждане“ в Стария град бе открита изложба живопис и рисунка и бе представен луксозен албум по случай 70-годишния юбилей на проф. Бисер Дамянов. Изложбата може да бъде видяна до 14 април 2025 г.

Ето какво казва за художника галеристката Красимира Алексиева: „Бисер Дамянов – висок и едър, самовглъбен и дистанциран, с академично достояние, но с очи, по детски неприкрито добри.

Неговите черно-бели рисунки са като солово изпети партии. Връзката между съществата се осъществява или разпада чрез тоновете на мелодии, напоени с копнеж и недоизказаност, с първичната имажинерност на звука, пронизващ пътя от едно

сърце към друго. Рисунките са изпълнени в една особено идеалистична театрална стилизация на образите. Лицата често са като маски, които закрилят откровената незащитеност на душата. Интелигентно и асоциативно съзерцаващ реалността, авторът създава съкровено интимен свят, в който се долавят лебедови докосвания и шепот на нежност.

Живописецът Бисер, обратно на графика естет, избуява във всички багри на палитрата с магичен замах. Странните перспективи, лекотата на масивните обекти, поривът за летеж, хората,

Проф. Бисер Дамянов е роден на 20.08.1955 г. в Пловдив. Професор, доктор по изобразително изкуство, художник, график, дизайнер. През 1982 г. завършва Художествената академия в София, специалност „Графика“, при проф. Петър Чуклев. Негови художествени творби притежават редица галерии в страната и частни колекции в Англия, Канада, Франция, Австрия, Америка. Автор е на над 55 научни статии и студии, публикувани в списания и сборници; на множество рецензии и отзиви. Има 7 самостоятелни изложби и участия в общи международни изложби, биеналета и др. Автор е на илюстрации и графичен дизайн на художествена, научна и учебна литература, на фирмени знаци и визуална реклама.

откъснати от земното притегляне, са съпричастни с литналите персонажи на Шагал – всичко това ни отвежда в ново творческо пространство. Но и в този цветен мир художникът е деликатен, мечтателен, лиричен. Като кадри от романтичен филм се редят пред зрителя картините. Приказни градове и пейзажи са запечатани с печата на любовни прозрения, виталност и игривост, духовни послания, които копнеят за взаимност от страна на публиката. Пред тези платна човек се чувства избран, извисен, облагороден!“

Пожелаваме му много здраве, щастие и успехи!